

മഹാഭാരതം - 50

മഹാഭാരതം 50

വ്യാസമഹർഷി

അധ്യായം 26 - 50

താളിലക്കം

2020

പേര്: മഹാഭാരതം 50

ഭാഷ: Malayalam

വിഭാഗം: മഹാകാവ്യം

രചന: വ്യാസമഹർഷി

പ്രസാധകർ: താളിളക്കം

ഡിസംബർ 2020

Layout Design: പ്രവീൺ വർമ്മ

Copyleft:

ലാടെക്കിൽ നിർമ്മിച്ചതാണിത്.
ഓൺലൈൻ വായനയ്ക്ക് വേണ്ടി.
ഉബുണ്ടു ഓപ്പറേറ്റിങ്ങ് സിസ്റ്റത്തിലൂടെ.
കടപ്പാട്: വിക്സിപ്പീഡിയ.

അധ്യായം 26

1 [ബ്ര]

ഏകഃ ശാസ്താ ന ദിതീയോ fസ്തി ശാസ്താ; യഥാ നിയുക്തോ fസ്തി തഥാ ചരാമി
എദ്യ് ഏഷ തിഷ്ഠൻ പുരുഷഃ ശാസ്തി ശാസ്താ; തേനൈവ യുക്തഃ പ്രവണാദ്
ഇവോദകം

2 ഏകോ ഗുരുർ നാസ്തി തതോ ദിതീയോ; യോ എച്ഛയസ് തം അഹം അനുബ്ര
വീമി

തേനാനുശിഷ്ടാ ഗുരുണാ സദൈവ; പരാഭൂതാ ദാനവാഃ സർവ ഏവ

3 ഏകോ ബന്ധൂർ നാസ്തി തതോ ദിതീയോ; യോ എച്ഛയസ് തം അഹം
അനുബ്രവീമി

തേനാനുശിഷ്ടാ ബാന്ധവാ ബന്ധുമന്തഃ; സപ്തർഷയഃ സപ്ത ദിവി പ്രഭാന്തി

4 ഏകഃ ശ്രോതാ നാസ്തി തതോ ദിതീയോ; യോ എച്ഛയസ് തം അഹം
അനുബ്രവീമി

തസ്തിൻ ഗുരൗ ഗുരു വാസം നിരുഷ്യ; ശക്രോ ഗതഃ സർവലോകാമരത്വം

5 ഏകോ ദേഷ്ടാ നാസ്തി തതോ ദിതീയോ; യോ എച്ഛയസ് തം അഹം
അനുബ്രവീമി

തേനാനുശിഷ്ടാ ഗുരുണാ സദൈവ; ലോകദിഷ്ടാഃ പന്നഗാഃ സർവ ഏവ

6 അത്രാപ്യ് ഉദാഹരന്തിമം ഇതിഹാസം പുരാതനം

പ്രജാപതൗ പന്നഗാനാം ദേവർഷീണാം ച സംവിദം

7 ദേവർഷയശ് ച നാഗാശ് ച അസുരാശ് ച പ്രജാപതിം

പര്യപ്ച്ഛന് ഉപാസീനാഃ ശ്രേയോ നഃ പ്രോച്യതാം ഇതി

8 തേഷാം പ്രോവാച ഭഗവാഞ് ശ്രേയഃ സമനുപ്ച്ഛതാം

ഓം ഇത്യ് ഏകാക്ഷരം ബ്രഹ്മ തേ ശ്രുത്വാ പ്രാദ്രവൻ ദിശഃ

9 തേഷാം പ്രാദ്രവമാണാനാം ഉപദേശാർഥം ആത്മനഃ

സർപാണാം ദശനേ ഭാവഃ പ്രവൃത്തഃ പൂർവം ഏവ തു

10 അസുരാണാം പ്രവൃത്തസ് തു ദംഭഭാവഃ സ്വഭാവജഃ

ദാനം ദേവാ വ്യവസിതാ ദമം ഏവ മഹർഷയഃ

11 ഏകം ശാസ്താരം ആസാദ്യ ശബ്ദേനൈകേന സംസ്തുതാഃ

നാനാ വ്യവസിതാഃ സർവേ സർപദേവർഷിദാനവാഃ

12 ശൃണോത്യ് അയം പ്രോച്യമാനം ഗൃഹ്ണാതി ച യഥാത്ഥം

പ്ച്ഛതസ് താവതോ ഭൂയോ ഗുരുർ അന്യോ fനമന്യതേ

13 തസ്യ ചാനമതേ കർമ്മ തതഃ പശ്യാത് പ്രവർത്തതേ

ഗുരുർ ബോദ്ധാ ച ശത്രുശ് ച ദേഷ്ടാ ച എദി സംശ്രിതഃ

14 പാപേന വിചരം ലോകേ പാപചാരീ ഭവത്യ് അയം

ശുഭേന വിചരം ലോകേ ശുഭചാരീ ഭവത്യ് ഉത

15 കാമചാരീ തു കാമേന യ ഇന്ദ്രിയസുഖേ രതഃ

വ്രതവാതീ സദൈവൈഷ യ ഇന്ദ്രിയജയേ രതഃ

16 അപേതവ്രതകർമാ തു കേവലം ബ്രഹ്മണി ശ്രിതഃ

ബ്രഹ്മഭൃതശ് ചരം ലോകേ ബ്രഹ്മ ചാരീ ഭവത്യ് അയം

17 ബ്രഹ്മൈവ സമിധസ് തസ്യ ബ്രഹ്മാഗ്നിർ ബ്രഹ്മ സംസ്കരഃ

ആപോ ബ്രഹ്മ ഗുരുർ ബ്രഹ്മ സ ബ്രഹ്മണി സമാഹിതഃ

18 ഏതദ് ഏതാദൃശം സൂക്ഷ്മം ബ്രഹ്മചര്യം വിദൂർ ബുധാഃ

വിദിത്വാ ചാന്വപദ്യന്ത ക്ഷേത്രജ്ഞനാനദർശിനഃ

അധ്യായം 27

1 [ബ്ര]

സങ്കല്പദംശ മശകം ശോകഹർഷഹിമാതപം

മോഹാസ കാരതിമീരം ലോഭവ്യാല സരീസൃപം

2 വിഷയൈകാത്യയാധാനം കാമക്രോധവിരോധകം

തദ് അതീത്യ മഹാദുർഗം പ്രവിഷ്ടോ fസ്തി മഹദ് വനം

3 [ബ്രാഹ്മണീ]

കൃ തദ് വനം മഹാപ്രാജ്ഞ കേ വൃക്ഷാഃ സരിതശ് ച കാഃ

ശിരയഃ പർവതാശ് ചൈവ കിയത്യ് അധ്വനി തദ് വനം

4 ന തദ് അസ്തി പൃഥഗ്ഭാവേ കിം ചിദ് അന്യത് തതഃ സമം

ന തദ് അസ്ത്യാപ്മഗ് ഭാവേ കിം ചിദ് ദൂരതരം തതഃ

5 തസ്മാദ് ഗ്രസ്വതരം നാസ്തി ന തതോ fസ്തി ബൃഹത്തരം

നാസ്തി തസ്മാദ് ദുഃഖതരം നാസ്ത്യാന്യത് തത് സമം സുഖം

6 ന തത് പ്രവിശ്യ ശോചന്തി ന പ്രഹൃഷ്യന്തി ച ദ്വിജാഃ

ന ച ബിദ്യതി കേഷാം ചിത് തേദ്യോ ബിദ്യതി കേ ച ന

7 തസ്തിൻ വനേ സപ്ത മഹാദ്രുമാശ് ച; ഫലാനി സപ്താതിഥയശ് ച സപ്ത

സപ്താശ്രമാഃ സപ്ത സമാധയശ് ച; ദീക്ഷാശ് ച സപ്തൈരത് അരണ്യരൂപം

8 പഞ്ച വർണാനി ദിവ്യാനി പുഷ്പാണി ച ഫലാനി ച

സൃജന്തഃ പാദപാസ് തത്ര വ്യാപ്യ തിഷ്ണന്തി തദ് വനം

9 സുവർണാനി ദ്വിവർണാനി പുഷ്പാണി ച ഫലാനി ച

സൃജന്തഃ പാദപാസ് തത്ര വ്യാപ്യ തിഷ്ണന്തി തദ് വനം

10 ചതുർവർണാണി ദിവ്യാനി പുഷ്പാണി ച ഫലാനി ച

സൃജന്തഃ പാദപാസ് തത്ര വ്യാപ്യ തിഷ്ണന്തി തദ് വനം

11 ശങ്കരാണിത്രീ വർണാനി പുഷ്പാണി ച ഫലാനി ച

സൃജന്തഃ പാദപാസ് തത്ര വ്യാപ്യ തിഷ്ണന്തി തദ് വനം

12 സുരഭീണ്യ് ഏകവർണാനി പുഷ്പാണി ച ഫലാനിച

സൃജന്തഃ പാദപാസ് തത്ര വ്യാപ്യ തിഷ്ണന്തി തദ് വനം

13 ബഹുണ്യ് അവ്യക്തവർണാനി പുഷ്പാണി ച ഫലാനിച

വിസൃജന്തഃ മഹാവൃക്ഷൗ തദ് വനം വ്യാപ്യ തിഷ്ണന്തഃ

14 ഏകോ ഹ്യ് അഗ്നിഃ സമനാ ബ്രാഹ്മണോ fത്ര; പഞ്ചേന്ദ്രിയാണി സമീധശ്

ചാത്ര സന്തി

തേദ്യോ മോക്ഷാഃ സപ്ത ഭവന്തി ദീക്ഷാഃ ഗുണാഃ ഫലാന്യ് അതിഥയഃ ഫലാശാഃ

15 ആതിഥ്യം പ്രതിഗൃഹ്ണന്തി തത്ര സപ്തമഹർഷയഃ

അർചിതേഷു പ്രലീനേഷു തേഷ് അന്യദ് രോചതേ വനം
 16 പ്രതിജ്ഞാ വൃക്ഷം അഹലം ശാന്തിച്ഛായാ സമന്വിതം
 ജ്ഞാനാശ്രയം തൃപ്തിതോയം അന്തഃ ക്ഷേത്രജ്ഞഭാസ്കരം
 17 യോ ധീഗച്ഛന്തി തത് സന്തസ് തേഷാം നാസ്തി ഭയം പുനഃ
 ഊർധ്വം ചാവക് ച തിര്യക് ച തസ്യ നാന്തോ ധീഗമ്യതേ
 18 സപ്ത സ്ത്രീയസ് തത്ര വസന്തി സദ്യോ; അവാങ്മുഖാ ഭാനമത്യോ ജനിത്ര്യഃ
 ഊർധ്വം രസാനാം ദദതേ പ്രജാഭ്യഃ; സർവാൻ യഥാ സർവം അനിത്യതാം ച
 19 തത്രൈവ പ്രതിതിഷ്ഠന്തി പുനസ് തത്രോദയന്തി ച
 സപ്ത സപ്തർഷയഃ സിദ്ധാ വസിഷ്ഠപ്രമുഖാഃ സഹ
 20 യശോ വർചോ ഭഗശ് ചൈവ വിജയഃ സിദ്ധിതേജസീ
 ഏവം ഏവാന്വരതന്തേ സപ്ത ജ്യോതീംഷി ഭാസ്കരം
 21 ഗിരയഃ പർവതാശ് ചൈവ സന്തി തത്ര സമാസതഃ
 നദ്യശ് ച സരിതോ വാരിവഹന്ത്യോ ബ്രഹ്മ സംഭവം
 22 നദീനാം സംഗമസ് തത്ര വൈതാനഃ സമുപഹൃദേ
 സ്വാത്മ തൃപ്താ യതോ യാന്തി സാക്ഷാദ് ദാന്താഃ പിതാമഹം
 23 കൃശാശാഃ സുവ്രതാശാശ് ച തപസാ ദഗ്ധകീൽബിഷാഃ
 ആത്മന്യ് ആത്മാനം ആവേശ്യ ബ്രഹ്മാണം സമുപാസതേ
 24 ഋചം അപ്യ് അത്ര ശംസന്തി വിദ്യാരണ്യവിദോ ജനാഃ
 തദ് അരണ്യം അഭിപ്രേത്യ യഥാ ധീരം അജായത
 25 ഏതദ് ഏതാദൃശം ദിവ്യം അരണ്യം ബ്രാഹ്മണാ വിദുഃ
 വിദിത്വാ ചാന്വതിഷ്ഠന്ത ക്ഷേത്രജ്ഞേനാനദർശിതം

അധ്യായം 28

1 [ബ്ര]

ഗന്ധാൻ ന ജിഹ്വാമി രസാൻ ന വേദ്മി; രൂപം ന പശ്യാമി ന ച സ്പശാമി
ന ചാപി ശബ്ദാൻ വിവിധാഞ് ശൃണോമി; ന ചാപി സങ്കൽപം ഉപൈമി കിം
ചിത്

2 അർഥാൻ ഇഷ്ടാൻ കാമയതേ സ്വഭാവഃ; സർവാൻ ദേഷ്യാൻ പ്രദിഷ്ഠതേ
സ്വഭാവഃ

കാമദേഷ്ഠാവ് ഉദ്ഭവതഃ സ്വഭാവാത്; പ്രാണാപാനൗ ജന്തു ദേഹാൻ നിവേശ്യ

3 തേഭ്യശ് ചാന്യാംസ് തേഷ് അനിത്യാംസ് ച ഭാവാൻ; ഭൂതാത്മാനം ലക്ഷ്യേ
യം ശരീരേ

തസ്തിംസ് തിഷ്ഠൻ നാസ്തി ശക്യഃ കഥം ചിത്; കാമക്രോധാഭ്യാം ജരയാ മൃത്യുനാ
ച

4 അകാമയാനസ്യ ച സർവകാമാൻ; അവിദിഷ്ഠാണസ്യ ച സർവദോഷാൻ
ന മേ സ്വഭാവേഷു ഭവന്തി ലേപാസ്; തോയസ്യ ബിന്ദോർ ഇവ പുഷ്കരേഷു

5 നിത്യസ്യ ചൈതസ്യ ഭവന്തി നിത്യഃ; നിരീക്ഷമാണസ്യ ബഹുൻ സ്വഭാവൻ
ന സജ്ജതേ കർമ്മസു ഭോഗജാലം; ദിവീവ സൂര്യസ്യ മയൂഖജാലം

6 അത്രാപ്യ് ഉദാഹരന്തീം ഇതിഹാസം പുരാതനം
അധ്യര്യ യതി സംവാദം തം നിബോധ യശസിനി

7 പ്രോക്ഷ്യമാണം പശൂം ദൃഷ്ട്വാ യജ്ഞകർമ്മണ്യ് അഥാബ്രവീത്
യതിർ അധ്യര്യം ആസീനോ ഹിംസേയം ഇതി കസയൻ

8 തം അധ്യര്യഃ പ്രത്യവാച നായം ഛാഗോ വിനശ്യതി
ശ്രേയസാ യോക്ഷ്യതേ ജന്തുർ യദി ശ്രുതിർ ഇയം തഥാ

9 യോ ഹ്യ് അസ്യ പാർഥിവോ ഭാഗഃ പൃഥിവീം സ ഗമിഷ്യതി
യദ് അസ്യ വാരിജം കിം ചിദ് അപസ് തത് പ്രതിപദ്യതേ

10 സൂര്യം ചക്ഷുർ ദിശഃ ശ്രോത്രേ പ്രാണോ fസ്യ ദിവം ഏവ ച
ആഗമേ വർതമാനസ്യ ന മേ ദോഷോ fസ്തി കശ് ചന

11 [യതി]

പ്രാണൈർ വിയോഗേ ഛാഗസ്യ യദി ശ്രേയഃ പ്രപശ്യസി
ഛാഗാർഥേ വർതതേ യജ്ഞോ ഭവതഃ കിം പ്രയോജനം

12 അന ത്വാ മന്യതാം മാതാ പിതാ ഭ്രാതാ സഖാപി ച
മന്ത്രയസ്സൈവനം ഉന്നീയ പരവന്തം വിശേഷതഃ

13 യ ഏവം അനമന്യേരംസ് താൻ ഭവാൻ പ്രഷ്ടം അർഹതി
തേഷാം അനമതം ശ്രുത്വാ ശക്യാ കർതും വിചാരണാ

14 പ്രാണാ അപ്യ് അസ്യ ഛാഗസ്യ പ്രാപിതാസ് തേ സ്വയോനിഷ്യ ശരീരം കേവലം ശിഷ്യം നിശ്ചേഷ്ടം ഇതി മേ മതിഃ

15 ഇന്ധനസ്യ ഇ തുല്യേന ശരീരേണ വിചേതസാ ഹിംസാ നിർവേഷ്ട ക്കാമാനാം ഇന്ധനം പശ്രുസഞ്ജ്ഞിതം

16 അഹിംസാ സർവധർമാണാം ഇതി വൃദ്ധാനുശാസനം യദ് അഹിംസ്രം ഭവേത് കർമ്മ തത് കാര്യം ഇതി വിദ്മഹേ

17 അഹിംസേതി പ്രതിജ്ഞേയം യദി വക്ഷ്യാമ്യ് അതഃ പരം ശക്യം ബഹുവിധം വജ്രം ഭവതഃ കാര്യദൃഷണം

18 അഹിംസാ സർവഭൂതാനാം നിത്യം അസ്താസു രോചതേ പ്രത്യക്ഷതഃ സാധയാമോ ന പരോക്ഷം ഉപാസ്തൂഹേ

19 [അ]

ഭ്രമേർ ഗന്ധഗുണാൻ ഭുക്ഷ്യ പിബസ്യ് ആപോമയാൻ രസാൻ ജ്യോതിഷാം പശ്യസേ രൂപം സ്പൃഗസ്യ് അനിലജാൻ ഗുണാൻ

20 ശൃണോഷ്യ് ആകാശജം ശബ്ദം മനസാ മന്യസേ മതിം സർവാഞ്യ് ഏതാനി ഭൂതാനി പ്രാണാ ഇതി ച മന്യസേ

21 പ്രാണാദാനേ ച നിത്യോ ിസി ഹിംസായാം വർതതേ ഭവാൻ നാസ്തി ചേഷ്ടാ വിനാ ഹിംസാം കിം വാ ത്വം മന്യസേ ദ്വിജ

22 [യ്]

അക്ഷരം ച ക്ഷരം ചൈവ ദൈവീ ഭാവോ ിയം ആത്മനഃ അക്ഷരം തത്ര സദ്ഭാവഃ സ്വഭാവഃ ക്ഷര ഉച്യതേ

23 പ്രാണോ ജിഹ്വാ മനഃ സത്ത്വം സ്വഭാവോ രജസാ സഹ ഭാവൈർ ഏതൈർ വിമുക്തസ്യ നിർദ്വന്ദ്വസ്യ നിരാശിഷഃ

24 സമസ്യ സർവഭൂതേഷു നിർമമസ്യ ജിതാത്മനഃ സമന്താത് പരിമുക്തസ്യ ന ഭയം വിദ്യതേ ക്വ ചിത്

25 [അ]

സദ്ഭിർ ഏവേഹ സംവാസഃ കാര്യോ മതിമതാം വര ഭവതോ ഹി മതം ശ്രുത്യാ പ്രതിഭാതി മതിർ മമ

26 ഭഗവൻ ഭഗവദ് ബുദ്ധ്യാ പ്രതിബുദ്ധോ ബ്രവീമ്യ് അഹം മതം മന്തം ക്രതും കർതും നാപരാധോ ിസ്തി മേ ദ്വിജ

27 [ബ്ര]

ഉപപത്തയാ യതിസ് തുഷ്ണീം വർതമാനസ് തതഃ പരം അധ്യരൂർ അപി നിർമോഹഃ പ്രചചാര മഹാമഖേ

28 ഏവം ഏതാദൃശം മോക്ഷം സുസൂക്ഷ്മം ബ്രാഹ്മണാ വിദുഃ

വിദിത്യാ ചാന്തീഷ്ഠി ക്ഷേത്രജ്ഞാനന്ദർശിനാ

അധ്യായം 29

1 [ബ്ര]

അത്രാപ്യ് ഉദാഹരന്തീമം ഇതിഹാസം പുരാതനം
 കാർതവീര്യസ്യ സംവാദം സമുദ്രസ്യ ച ഭാമിനി
 2 കാർതവീര്യാർജുനോ നാമ രാജാ ബാഹുസഹസ്രവാൻ
 യേന സാഗരപര്യന്താ ധനുഷാ നിർജീതാ മഹീ
 3 സ കദാ ചിത് സമുദ്രാന്തേ വിചരൻ ബലദർപിതഃ
 അവാകിരച് ഛരശ്ശതൈഃ സമുദ്രം ഇതി നഃ ശ്രുതം
 4 തം സമുദ്രോ നമസ്കൃത്യ കൃതാഞ്ജലീർ ഉവാച ഹ
 മാ മുഞ്ച വീര നാരാചാൻ ബ്രൂഹി കിം കരവാണി തേ
 5 മദാശ്രയാണി ഭൂതാനി ത്വദ് വിസൃഷ്ടൈർ മഹേഷ്ടഭിഃ
 വധ്യന്തേ രാജശാർദൂല തേഭ്യോ ദേഹ്യ് അഭയം വിഭോ
 6 [അ]

മത്സമോ യദി സംഗ്രാമേ ശരാസനധരഃ ക്വ ചിത്
 വിദ്യതേ തം മമാചക്ഷ്യ യഃ സമാസീത മാം മൃധേ
 7 [സ്]

മഹർഷിർ ജമദഗ്നിസ് തേ യദി രാജൻ പരിശ്രുതഃ
 തസ്യ പുത്രസ് തവാതിഥ്യം യഥാവത് കർതും അർഹതീ
 8 തതഃ സ രാജാ പ്രയയൗ ക്രോധേന മഹതാ വൃതഃ
 സ തം ആശ്രമം ആഗമ്യ രഥം ഏവാന്വപദ്യത
 9 സ രാമ പ്രതികൂലാനി ചകാര സഹ ബന്ധുഭിഃ
 ആയാസം ജനയാം ആസ രാമസ്യ ച മഹാത്മനഃ
 10 തതസ് തേജഃ പ്രജ്ജ്വാല രാജസ്യാമിത തേജസഃ
 പ്രദഹദ് രീപുസൈന്യാനി തദാ കമലലോചനേ
 11 തതഃ പരശ്രൂം ആദായ സ തം ബാഹുസഹസ്രിണം
 ചിച്ഛേദ സഹസാ രാമോ ബാഹുശാഖം ഇവ ദ്രുമം
 12 തം ഹതം പതിതം ദൃഷ്ട്വാ സമേതാഃ സർവബാന്ധവാഃ
 അസീൻ ആദായ ശക്തീശ് ച ഭാർഗവം പര്യവാരയൻ
 13 രാമോ ിപി ധനർ ആദായ രഥം ആരുഹ്യ സ ത്വരഃ
 വിസൃജഞ് ശരവർഷാണി വ്യധമത് പാർഥിവം ബലം
 14 തതസ് തു ക്ഷത്രിയാഃ കേ ചിജ് ജമദഗ്നിം നിഹത്യ ച
 വിവിശൂർ ഗിരിദൂർഗാണി മൃഗാഃ സിംഹാർദിതാ ഇവ
 15 തേഷാം സ്വവിഹിതം കർമ തദ്ഭയാൻ നാനതിഷ്ഠതാം

പ്രജാ വൃഷലതാം പ്രാപ്താ ബ്രാഹ്മണാനാം അദർശനാത്
 16 ത ഏതേ ദ്രമീഡാഃ കാശാഃ പുണ്യാശ് ച ശബരൈഃ സഹ
 വൃഷലത്വം പരിഗതാ വ്യുത്ഥാനാത് ക്ഷത്രധർമ്മതഃ
 17 തതസ് തു ഹതവീരാസു ക്ഷത്രിയാസു പുനഃ പുനഃ
 ദ്വിജൈർ ഉത്പാദിതം ക്ഷത്രം ജാമദഗ്ന്യോ നൃകൃന്തത
 18 ഏവ വിംശതിമേധാന്തേ രാമം വാഗ് അശരീരിണീ
 ദിവ്യാ പ്രോവാച മധുരാ സർവലോകപരിശ്രൂതാ
 19 രാമ രാമ നിവർതസ്വ കം ഗുണം താത പശ്യസി
 ക്ഷത്രബന്ധുൻ ഇമാൻ പ്രാണൈർ വിപ്രയോജ്യ പുനഃ പുനഃ
 20 തഥൈവ തം മഹാത്മാനം ഋചികപ്രമുഖാസ് തദാ
 പിതാമഹാ മഹാഭാഗ നിവർതസ്വേത്യ് അഥാബ്രുവൻ
 21 പിതൂർ വധം അമൃഷ്യംസ് തു രാമഃ പ്രോവാച താൻ ഋഷീൻ
 നാർഹതീഹ ഭവന്തോ മാം നിവാരയിതും ഇത്യ് ഉത
 22 [പിതരഹ്]
 നാർഹസേ ക്ഷത്രബന്ധുംസ് ത്വം നിഹന്തു ജയതാം വര
 ന ഹി യുക്തം ത്വയാ ഹന്തും ബ്രാഹ്മണേന സതാ നൃപാൻ

അധ്യായം 30

1 [പിതരഹ്]

അത്രാപ്യ് ഉദാഹരന്തിമം ഇതിഹാസം പുരാതനം
ശ്രുത്യാ ച തത് തഥാ കാര്യം ഭവതാ ദ്വിജസത്തമ
2 അലർകോ നാമ രാജർഷിർ അഭവത് സുമഹാതപാഃ
ധർമജ്ഞഃ സത്യസന്ധശ് ച മഹാത്മാ സുമഹാവ്രതഃ

3 സ സാഗരാന്താം ധനുഷാ വിനിർജിത്യ മഹീം ഇമാം
കൃത്യാ സുദൃഷ്ടരം കർമ മനഃ സുകേഷു സമാദധേ

4 സ്ഥിതസ്യ വൃക്ഷമൂലേ ിഥ തസ്യ ചിന്താ ബഭ്രവ ഹ
ഉത്സൃജ്യ സുമഹദ് രാജ്യം സുകൃഷ്ണം പ്രതി മഹാമതേ

5 [അ]

മനസോ മേ ബലം ജാതം മനോ ജിത്യാ ധ്രുവോ ജയഃ
അന്യത്ര ബാണാൻ അസ്യാമി ശരത്രഭിഃ പരിവാരിതഃ

6 യദ് ഇദം ചാപലാൻ മുർതേഃ സർവം ഏതച് ചികീർഷതഃ
മനഃ പ്രതി സുതീക്ഷ്ണാഗ്രാൻ അഹം മോക്ഷ്യാമി സായകാൻ

7 [മനസ്]

നേമേ ബാണാസ് തരിഷ്യന്തി മാം അലർക കഥം ചന
തവൈവ മർമ ഭേത്യന്തി ഭിന്നമർമാ മരിഷ്യസി

8 അന്യാൻ ബാണാൻ സമീക്ഷസ്വ യൈസ് ത്യാ മാം സുദയിഷ്യസി
തച് ശ്രുത്യാ സ വിചിന്ത്യാഥ തതോ വചനം അബ്രവീത്

9 [അ]

ആഘ്രായ സുബഹുൻ ഗന്ധാംസ് താൻ ഏവ പ്രതിഗൃധ്യതി
തസ്മാദ് ലോണം പ്രതി ശരാൻ പ്രതിമോക്ഷ്യാമ്യ് അഹം ശിതാൻ

10 [ലോണ]

നേമേ ബാണാസ് തരിഷ്യന്തി മാം അലർക കഥം ചന
തവൈവ മർമ ഭേത്യന്തി ഭിന്നമർമാ മരിഷ്യസി

11 അന്യാൻ ബാണാൻ സമീക്ഷസ്വ യൈസ് ത്യാ മാം സുദയിഷ്യസി
തച് ശ്രുത്യാ സ വിചിന്ത്യാഥ തതോ വചനം അബ്രവീത്

12 [അ]

ഇയം സ്വാദുൻ രസാൻ ഭൂക്ത്യാ താൻ ഏവ പ്രതിഗൃധ്യതി
തസ്മാജ് ജീഹ്വാം പ്രതി ശരാൻ പ്രതിമോക്ഷ്യാമ്യ് അഹം ശിതാൻ

13 [ജ്]

നേമേ ബാണാസ് തരിഷ്യന്തി മാം അലർക കഥം ചന

തവൈവ മർമ്മ ഭേത്യന്തി ഭിന്നമർമ്മാ മരിഷ്യസി
14 അന്യാൻ ബാണാൻ സമീക്ഷസ്വ യൈസ് ത്വം മാം സൂദയിഷ്യസി
തച് ശ്രുത്വാ സ വിചിന്ത്യാഥ തതോ വചനം അബ്രവീത്

15 [അ]

സൃഷ്ട്യാ ത്വഗ് വിവിധാൻ സ്മിശാസ് താൻ ഏവ പ്രതിഗൃഹ്യതി
തസ്മാത് ത്വചം പാടയിഷ്യേ വിവിധൈഃ കങ്കപത്രഭിഃ

16 [ത്വച്]

നേമേ ബാണാസ് തരിഷ്യന്തി മാം അലർക കഥം ചന
തവൈവ മർമ്മ ഭേത്യന്തി ഭിന്നമർമ്മാ മരിഷ്യസി

17 അന്യാൻ ബാണാൻ സമീക്ഷസ്വ യൈസ് ത്വം മാം സൂദയിഷ്യസി
തച് ശ്രുത്വാ സ വിചിന്ത്യാഥ തതോ വചനം അബ്രവീത്

18 [അ]

ശ്രുത്വാ വൈ വിവിധാൻ ശബ്ദാസ് താൻ ഏവ പ്രതിഗൃഹ്യതി
തസ്മാച് ശ്രോത്രം പ്രതി ശരാൻ പ്രതിമോക്ഷ്യാമ്യ് അഹം ശിതാൻ

19 [ശ്രോത്ര]

നേമേ ബാണാസ് തരിഷ്യന്തി മാം അലർക കഥം ചന
തവൈവ മർമ്മ ഭേത്യന്തി തതോ ഹാസ്യസി ജീവിതം

20 അന്യാൻ ബാണാൻ സമീക്ഷസ്വ യൈസ് ത്വം മാം സൂദയിഷ്യസി
തച് ശ്രുത്വാ സ വിചിന്ത്യാഥ തതോ വചനം അബ്രവീത്

21 [അ]

ദൃഷ്ട്യാ വൈ വിവിധാൻ ഭാവാസ് താൻ ഏവ പ്രതിഗൃഹ്യതി
തസ്മാച് ചക്ഷുഃ പ്രതി ശരാൻ പ്രതിമോക്ഷ്യാമ്യ് അഹം ശിതാൻ

22 [ച്]

നേമേ ബാണാസ് തരിഷ്യന്തി മാമാലർക കഥം ചന
തവൈവ മർമ്മ ഭേത്യന്തി ഭിന്നമർമ്മാ മരിഷ്യസി

23 അന്യാൻ ബാണാൻ സമീക്ഷസ്വ യൈസ് ത്വം മാം സൂദയിഷ്യതി
തച് ശ്രുത്വാ സ വിചിന്ത്യാഥ തതോ വചനം അബ്രവീത്

24 [അ]

ഇയം നിഷ്ഠാ ബഹുവിധാ പ്രജന്തയാ ത്വ് അധ്യവസ്യാതി
തസ്മാദ് ബുദ്ധിം പ്രതി ശരാൻ പ്രതിമോക്ഷ്യാമ്യ് അഹം ശിതാൻ

25 [ചക്സുസ്]

നേമേ ബാണാസ് തരിഷ്യന്തി മാം അലർക കഥം ചന
തവൈവ മർമ്മ ഭേത്യന്തി ഭിന്നമർമ്മാ മരിഷ്യസി

26 [പിതരഹ്]

തതോ ിലർകസ് തപോ ഘോരം ആസ്ഥായാഥ സുദൃഷ്ട്വരം
 നാധ്യഗച്ഛത് പരം ശക്ത്യാ ബാണം ഏതേഷു സപ്തസു
 സുസമാഹിത ചിത്താസ് തു തതോ ിചിന്തയത പ്രഭുഃ
 27 സ വിചിന്ത്യ ചിരം കാലം അലർകോ ദ്വിജസന്തമ
 നാധ്യഗച്ഛത് പരം ശ്രേയോ യോഗാൻ മതിമതാം വരഃ
 28 സ ഏകാഗ്രം മനഃ കൃത്യാ നിശ്ചലോ യോഗം ആസ്ഥിതഃ
 ഇന്ദ്രിയാണി ജഘാനാശു ബാണേണൈകേന വിര്യവാൻ
 29 യോഗേനാത്മാനം ആവിശ്യ സംസിദ്ധിം പരമാം യയൗ
 വിസ്ഫുരിതസ് ചാപി രാജർഷിർ ഇമാം ഗാഥാം ജഗാദ ഹ
 അഹോ കഷ്ടം യദ് അസ്താഭിഃ പൂർവം രാജ്യം അനുഷ്ഠിതം
 ഇതി പശ്യാൻ മയാ ജ്ഞാതം യോഗാൻ നാസ്തി പരം സുഖം
 30 ഇതി ത്വം അപി ജാനീഹി രാമ മാ ക്ഷത്രിയാഞ് ജഹി
 തപോ ഘോരം ഉപാതിഷ്ഠ തതഃ ശ്രേയോ ിഭിപത്യസേ
 31 [ബ്ര]

ഇത്യ് ഉക്തഃ സ തപോ ഘോരം ജാമദഗ്ന്യഃ പിതാമഹൈഃ
 ആസ്ഥിതഃ സുമഹാഭാഗോ യയൗ സിദ്ധിം ച ദുർഗമാം

അധ്യായം 31

1 [ബ്ര]

ത്രയോ വൈ രിപവോ ലോകേ നവ വൈ ഗുണതഃ സ്മൃതാഃ
ഹർഷഃ സ്തംഭോ ഫഭിമാനസ് ച ത്രയസ് തേ സാത്ത്വികാ ഗുണാഃ
2 ശോകഃ ക്രോധോ ഫതിസംരംഭോ രാജസാസ് തേ ഗുണാഃ സ്മൃതാഃ
സ്വപ്നസ് തന്ത്രി ച മോഹശ് ച ത്രയസ് തേ താമസാ ഗുണാഃ
3 ഏതാൻ നികൃത്യ ധൃതിമാൻ ബാണസന്ധൈർ അതന്ത്രിതഃ
ജേതും പരാൻ ഉത്സഹതേ പ്രശാന്താത്മാ ജിതേന്ത്രിയഃ
4 അത്ര ഗാഥാഃ കീർതയന്തി പുരാകൽപവിദോ ജനാഃ
അംബരീഷേണ യാ ഗീതാ രാജ്ഞാ രാജ്യം പ്രശാസതാ
5 സമുദീർഭണേഷു ദോഷേഷു വധ്യമാനേഷു സാധുഷു
ജഗ്രാഹ തരസാ രാജ്യം അംബരീഷ ഇതി ശ്രുതിഃ
6 സ നിഗൃഹ്യ മഹാദോഷാൻ സാധുൻ സമഭിപുജ്യ ച
ജഗാമ മഹതീം സിദ്ധിം ഗാഥാം ചേമാം ജഗാദ ഹ
7 ഭൂയിഷ്യം മേ ജിതാ ദോഷാ നിഹതാഃ സർവശത്രുവഃ
ഏകോ ദോഷോ ഫവശിഷ്ടസ് തു വധ്യഃ സ ന ഹതോ മയാ
8 യേന യുക്തോ ജന്തുർ അയം വൈതൃഷ്ണ്യം നാധിഗച്ഛതി
തൃഷ്ണാർത ഇവ നിസ്താനി ധാവമാനോ ന ബുധ്യതേ
9 അകാര്യം അപി യേനേഹ പ്രയുക്തഃ സേവതേ നരഃ
തം ലോഭം അസിഭിസ് തിക്തൈർ നികൃന്തന്തം നികൃന്തത
10 ലോഭാദ് ധി ജായതേ തൃഷ്ണാ തതശ് ചിന്താ പ്രസജ്യതേ
സ ലിപ്തമാനോ ലഭതേ ഭൂയിഷ്യം രാജസാൻ ഗുണാൻ
11 സ തൈർ ഗുണൈഃ സംഹതദേഹബന്ധനഃ; പുനഃ പുനർ ജായതി കർമ്മ
ചേഹതേ
ജന്മ ക്ഷയേ ഭിന്നവികീർണ ദേഹഃ; പുനർ മൃത്യം ഗച്ഛതി ജന്മനി സ്വേ
12 തസ്മാദ് ഏനം സമ്യഗ് അവേക്ഷ്യ ലോഭം; നിഗൃഹ്യ ധൃത്യാത്മനി രാജ്യം
ഇച്ഛേത്
ഏതദ് രാജ്യം നാനൃദ് അസ്തീതി വിദ്വാദ്; യസ് ത്വ് അത്ര രാജാ വിജിതോ
മമൈകഃ
13 ഇതി രാജ്ഞാംബരീഷേണ ഗാഥാ ഗീതാ യശസ്വിനാ
ആധിരാജ്യം പുരസ്കൃത്യ ലോഭം ഏകം നികൃന്തതാ

അധ്യായം 32

1 [ബ്ര]

അത്രാപ്യ് ഉദാഹരന്തിമം ഇതിഹാസം പുരാതനം
 ബ്രാഹ്മണസ്യ ച സംവാദം ജനകസ്യ ച ഭാമിനി
 2 ബ്രാഹ്മണം ജനകോ രാജാ സന്നം കന്ധിംഗ് ചിദ് ആഗമേ
 വിഷയേ മേ ന വസ്തുവ്യം ഇതി ശിഷ്യ് അർഥം അബ്രവീത്
 3 ഇത്യ് ഉക്തഃ പ്രത്യവാചാഥ ബ്രാഹ്മണോ രാജസത്തമം
 ആചക്ഷ്യ വിഷയം രാജൻ യാവാംസ് തവ വശേ സ്ഥിതഃ
 4 സോ ിന്യസ്യ വിഷയേ രാജേണാ വസ്തു ഇച്ഛാമ്യ് അഹം വിഭോ
 വചസ് തേ കർതും ഇച്ഛാമി യഥാശാസ്ത്രം മഹീപതേ
 5 ഇത്യ് ഉക്തഃ സ തദാ രാജാ ബ്രാഹ്മണേന യശസ്വിനാ
 മുഹൂർ ഉഷ്ണം ച നിഃശ്വസ്യ ന സ തം പ്രത്യഭാഷത
 6 തം ആസീനം ധ്യായമാനം രാജാനം അമിതൗജസം
 കശ്ശലം സഹസാഗ്ച്ഛദ് ഭാനുമന്തം ഇവ ഗ്രഹഃ
 7 സമാശ്വാസ്യ തതോ രാജാ വ്യപേതേ കശ്ശലേ തദാ
 തതോ മുഹൂർതാദ് ഇവ തം ബ്രാഹ്മണം വാക്യം അബ്രവീത്
 8 പിതൃപൈതാമഹേ രാജ്യേ വശ്യേ ജനപദേ സതി
 വിഷയം നാധിഗ്ച്ഛാമി വിചിന്വൻ പൃഥിവീം ഇമാം
 9 നാധ്യഗ്ച്ഛം യദാ പൃഥ്വ്യാം മീഥിലാ മാർഗിതാ മയാ
 നാധ്യഗ്ച്ഛം യദാ തസ്യാം സ്വപ്രജാ മാർഗിതാ മയാ
 10 നാധ്യഗ്ച്ഛം യദാ താസു തദാ മേ കശ്ശലോ ിഭവത്
 തതോ മേ കശ്ശലസ്യാന്തേ മതിഃ പുനർ ഉപസ്ഥിതാ
 11 തയാ ന വിഷയം മന്യേ സർവോ വാ വിഷയോ മമ
 ]

12

13

14[]

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

അധ്യായം 33

1 [ബ്ര]

നാഹം തഥാ ഭീരു ചരാമി ലോകേ; തഥാ ത്വം മാം തർകയസേ സ്വബുദ്ധ്യോ
വിപ്രോ fസ്തി മുക്തോ fസ്തി വനേചരോ fസ്തി; ഗൃഹസ്ഥ ധർമ്മാ ബ്രഹ്മ ചാതീ
തഥാസ്തി

2 നാഹം അസ്തി യഥാ മാം ത്വം പശ്യസേ ചക്ഷുഷാ ശുഭേ
മയാ വ്യാപ്തം ഇദം സർവം യത് കിം ചിജ് ജഗതീ ഗതം

3 യേ കേ ചിജ് ജന്തവോ ലോകേ ജംഗമാഃ സ്ഥാവരാശ് ച ഹ
തേഷാം മാം അന്തകം വിദ്ധി ദാത്രണാം ഇവ പാവകം

4 രാജ്യം പൃഥിവ്യാം സർവസ്യാം അഥ വാപി ത്രിവിഷ്ടുപേ
തഥാ ബുദ്ധിർ ഇയം വേന്തി ബുദ്ധിർ ഏവ ധനം മമ

5 ഏകഃ പന്ഥാ ബ്രാഹ്മണാനാം യേന ഗച്ഛന്തി തദ്വിദഃ
ഗൃഹേഷു വനവാസേഷു ഗൃത വാസേഷു ഭിക്ഷുഷു

ലിംഗൈർ ബഹുഭിർ അവ്യഗ്രൈർ ഏകാ ബുദ്ധിർ ഉപാസ്യതേ

6 നാനാ ലിംഗാശ്രമസ്ഥാനാം യേഷാം ബുദ്ധിഃ ശമാത്ഥികാ
തേ ഭാവം ഏകം ആയാന്തി സരീതഃ സാഗരം യഥാ

7 ബുദ്ധ്യായം ഗമ്യതേ മാർഗഃ ശരീരേണ ന ഗമ്യതേ
ആദ്യന്തവന്തി കർമാണി ശരീരം കർമ്മബന്ധനം

8 തസ്സാത് തേ സുഭഗേ നാസ്തി പരലോകക്രതം ഭയം
മദ്ഭാവഭാവനിരതാ മമൈവാത്മാനം ഏഷ്യസി

അധ്യായം 34

1 [ബ്ര]

നേദം അൽപാത്മനാ ശക്യം വേദിതും നാകൃതാത്മനാ
ബഹു ചാൽപം ച സങ്ക്ഷിപ്തം വിപ്ലവം ച മതം മമ
2 ഉപായം തു മമ ബ്രൂഹി യേനൈഷാ ലഭ്യതേ മതിഃ
തൻ മന്യേ കാരണതമം യത ഏഷാ പ്രവർതതേ

3 [ബ്ര]

അരണിം ബ്രാഹ്മണീം വിദ്ധി ഗുരുർ അന്യോത്തരാരണിഃ
തപഃ ശ്രുതേ ഭിമിമുഹൂതോ ജ്ഞാനാഗ്നിർ ജായതേ തതഃ

4 [ബ്രാഹ്മണി]

യദ് ഇദം ബ്രഹ്മണോ ലിംഗം ക്ഷേത്രജ്ഞം ഇതി സഞ്ജ്ഞിതം
ഗ്രഹിതും യേന തച് ഛക്യം ലക്ഷണം തസ്യ തത് ക്വ ന

5 [ബ്ര]

അലിംഗോ നിർഗുണശ് ചൈവ കാരണം നാസ്യ വിദ്യതേ
ഉപായം ഏവ വക്ഷ്യാമി യേന ഗൃഹ്യേത വാ ന വാ
6 സമ്യഗ് അപ്യ് ഉപദിഷ്ടുശ് ച ഭ്രമരൈർ ഇവ ലക്ഷ്യതേ
കർമ്മ ബുദ്ധിർ അബുദ്ധിത്വാജ് ജ്ഞാനലിംഗൈർ ഇവാശ്രിതം
7 ഇദം കാര്യം ഇദം നേതി ന മോക്ഷേഷുപദിശ്യതേ
പശ്യതഃ ശൃണ്വതോ ബുദ്ധിർ ആത്മനോ യേഷു ജായതേ
8 യാവനത ഇഹ ശക്യേരംസ് താവതോ ഫംശാൻ പ്രകൽപയേത്
വ്യക്താൻ അവ്യക്തരൂപാംശ് ച ശതശോ ഫിമ സഹസ്രശഃ
9 സർവ്വൻ നാനാത്വ യുക്താംശ് ച സർവ്വൻ പ്രത്യക്ഷഹേതുകാൻ
യതഃ പരം ന വിദ്യേത തതോ ഭ്യോസേ ഭവിഷ്യതി

10 [വാ]

തതസ് തു തസ്യ ബ്രാഹ്മണ്യോ മതിഃ ക്ഷേത്രജ്ഞസങ്ക്ഷയേ
ക്ഷേത്രജ്ഞാദ് ഏവ പരതഃ ക്ഷേത്രജ്ഞോ ഫന്യഃ പ്രവർതതേ

11 [അർജുന]

ക്വ ന സാ ബ്രാഹ്മണി കൃഷ്ണ ക്വ ചാസൗ ബ്രാഹ്മണർഷഭഃ
യാഭ്യാം സിദ്ധിർ ഇയം പ്രാപ്താ താവ് ഉഭൗ വദ മേ ഫച്യത

12 [വാ]

മനോ മേ ബ്രാഹ്മണം വിദ്ധി ബുദ്ധിം മേ വിദ്ധി ബ്രാഹ്മണീം
ക്ഷേത്രജ്ഞ ഇതി യശ് ചോക്തഃ സോ ഫഹം ഏവ ധനഞ്ജയ

അധ്യായം 35

1 [അർജുന]

ബ്രഹ്മ യത് പരമം വേദ്യം തൻ മേ വ്യാഖ്യാതും അർഹസി
ഭവതോ ഹി പ്രസാദേന സൃക്ഷേ മേ രമതേ മതിഃ

2 [വാ]

അത്രാപ്യ് ഉദാഹരന്തീമം ഇതിഹാസം പുരാതനം
സംവാദം മോക്ഷസംയുക്തം ശിഷ്യസ്യ ഗുരുണാ സഹ
3 കശ് ചിദ് ബ്രാഹ്മണം ആസീനം ആചാര്യം സംശിതവ്രതം

ശിഷ്യഃ പപ്രച്ഛ മേധാവി കിംശ് ചിച് ശ്രേയഃ പരന്തപ

4 ഭഗവന്തം പ്രപന്നോ ിഹം നിഃശ്രേയസപരായണഃ
യാചേ ത്വാം ശിരസാ വിപ്ര യദ് ബ്രൂയാം തദ് വിചക്ഷ്യ മേ

5 തം ഏവം വാദിനം പാർഥ ശിഷ്യം ഗുരുർ ഉവാച ഹ
കഥയസ്വ പ്രവക്ഷ്യാമി യത്ര തേ സംശയോ ദ്വിജ

6 ഇത്യ് ഉക്തഃ സ കരുശ്രേഷ്ഠ ഗുരുണാ ഗുരുവത്സലഃ
പ്രാഞ്ജലിഃ പരിപപ്രച്ഛ യത് തച് ഛൂണ മഹാമതേ

7 [ഷിസ്യ]

കതശ് ചാഹം കതശ് ച ത്വം തത് സത്യം ബ്രൂഹി യത് പരം
കതോ ജാതാനി ഭൂതാനി സ്ഥാവരാണി ചരാണി ച

8 കേന ജീവന്തി ഭൂതാനി തേഷാം ആയുഃ കിം ആത്മകം
കിം സത്യം കിം തപോ വിപ്ര കേ ഗുണാഃ സദ്ഭീർ ഇൗരിതാഃ

കേ പന്ഥാനഃ ശിവാഃ സന്തി കിം സുഖം കിം ച ദുഷ്ടതം
9 ഏതാൻ മേ ഭഗവൻ പ്രശ്നാൻ യാഥാതഥ്യേന സത്ത്വമ

വജ്ഞം അർഹസി വിപ്രർഷേ യഥാവദ് ഇഹ തത്ത്വതഃ
10 [വാ]

തസ്മൈ സമ്പ്രതിപന്നായ യഥാവത് പരിപൃച്ഛതേ
ശിഷ്യായ ഗുണയുക്തായ ശാന്തായ ഗുരുവർതിനേ

ഛായാ ഭൂതായ ദാന്തായ യതയേ ബ്രഹ്മചാരിണേ
11 താൻ പ്രശ്നാൻ അബ്രവീത് പാർഥ മേധാവി സ യുതവ്രതഃ

ഗുരുഃ കരു കലശ്രേഷ്ഠ സമ്യക് സർവാൻ അരിന്ദമ
12 ബ്രഹ്മ പ്രോക്തം ഇദം ധർമം ഋഷിപ്രവര സേവിതം

വേദ വിദ്യാ സമാവാപ്യം തത്ത്വഭൂതാർഥ ഭാവനം
13 ഭൂതഭവ്യ ഭവിഷ്യാദി ധർമകാമാർഥ നിശ്ചയം

സിദ്ധസംഘ പരിജ്ഞാതം പുരാകൽപം സന്നാതനം

14 പ്രവക്ഷ്യേ ിഹം മഹാപ്രാജ്ഞ പദം ഉത്തമം അദ്യ തേ
 ബുദ്ധാ യദ് ഇഹ സംശിദ്ധാ ഭവന്തീഹ മനീഷിണഃ
 15 ഉപഗമ്യർഷയഃ പൂർവം ജിജ്ഞാസന്തഃ പരസ്സരം
 ബൃഹസ്പതിഭരദ്വാജൗ ഗൗതമോ ഭാർഗവസ് തഥാ
 16 വസിഷ്ഠഃ കാശ്യപസ് ചൈവ വിശ്വാമിത്രോ ിത്രിർ ഏവ ച
 മാർഗാൻ സർവാൻ പരിക്രമ്യ പരിശ്രാന്താഃ സ്വകർമ്മഭിഃ
 17 ഋഷിം ആംഗിരസം വൃദ്ധം പുരസ്കൃത്യ തു തേ ദ്വിജാഃ
 ദദുശൂർ ബ്രഹ്മഭവനേ ബ്രഹ്മാണം വീതകർമ്മഭം
 18 തം പ്രണമ്യ മഹാത്മാനം സുഖാസീനം മഹർഷയഃ
 പപ്രച്ഛർ വിനയോപേതാ നിഃശ്രേയസം ഇദം പരം
 19 കഥം കർമ്മ ക്രിയാത് സാധു കഥം മുച്യേത കിൽബിഷാത്
 കേ നോ മാർഗാഃ ശിവാഗ് ച സ്യഃ കിം സത്യം കിം ച ദുഷ്കൃതം
 20 കേനോഭൗ കർമ്മ പന്ഥാനൗ മഹത്ത്വം കേന വിന്ദതി
 പ്രലയം ചാപവർഗം ച ഭൂതാനാം പ്രഭവാപ്യയൗ
 21 ഇത്യ് ഉക്തഃ സ മുനിശ്രേഷ്ഠൈർ യദ് ആഹ പ്രപിതാമഹഃ
 തത് തേ ിഹം സമ്പ്രവക്ഷ്യാമി ശൃണ ശിഷ്യയഥാഗമം
 22 [ബ്രഹ്മാ]
 സത്യാദ് ഭൂതാനി ജാതാനി സ്ഥാവരാണി ചരാണി ച
 തപസാ താനി ജീവന്തി ഇതി തദ് വിത്തസു വ്രതാഃ
 23 സ്വാം യോനിം പുനർ ആഗമ്യ വർതന്തേ സ്വേന കർമ്മണാ
 സത്യം ഹി ഗുണസംയുക്തം നിയതം പഞ്ച ലക്ഷണം
 24 ബ്രഹ്മസത്യം തപഃ സത്യം സത്യം ചൈവ പ്രജാപതിഃ
 സത്യാദ് ഭൂതാനി ജാതാനി ഭൂതം സത്യം അയം മഹത്
 25 തസ്മാത് സത്യാശ്രയാ വിപ്രാ നിത്യം യോഗപരായണാഃ
 അതീതക്രോധസന്താപാ നിയതാ ധർമ്മസേതവഃ
 26 അന്യോന്യനിയതാൻ വൈദ്യാൻ ധർമ്മസേതു പ്രവർതകാൻ
 താൻ അഹം സമ്പ്രവക്ഷ്യാമി ശാശ്വതാംൽ ലോകഭാവനാൻ
 27 ചാതുർവിദ്യം തഥാ വർണാംഗ് ചതുരഗ് ചാശ്രമാൻ പൃഥക്
 ധർമ്മം ഏകം ചതുഷ്പാദം നിത്യം ആഹുർ മനീഷിണഃ
 28 പന്ഥാനം വഃ പ്രവക്ഷ്യാമി ശിവം ക്ഷേമകരം ദ്വിജാഃ
 നിയതം ബ്രഹ്മ ഭാവായ യാതം പൂർവം മനീഷിഭിഃ
 29 ഗദതസ് തം മമാദ്യേഹ പന്ഥാനം ദുർവിദം പരം
 നിബോധത മഹാഭാഗാ നിഖിലേന പരം പരം

30 ബ്രഹ്മ ചാരികം ഏവാഹൂർ ആശ്രമം പ്രഥമം പദം
 ഗാർഹസ്ഥ്യം തു ദിതീയം സ്യാദ് വാനപ്രസ്ഥം അതഃ പരം
 തതഃ പരം തു വിജ്ഞേയം അധ്യാത്മം പരമം പദം
 31 ജ്യോതിർ ആകാശം ആദിത്യോ വായുർ ഇന്ദ്രഃ പ്രജാപതിഃ
 നോപൈതി യാവദ് അധ്യാത്മം താവദ് ഏതാൻ ന പശ്യതി
 തസ്യോപായം പ്രവക്ഷ്യാമി പുരസ്താത് തം നിബോധത
 32 ഫലമൂലാനില ഭൂജാം മൂനീനാം വസതാം വനേ
 വാനപ്രസ്ഥം ദിജാതീനാം ത്രയാണാം ഉപദിശ്യതേ
 33 സർവേഷാം ഏവ വർണാനാം ഗാർഹസ്ഥ്യം തദ് വിധിയതേ
 ശ്രദ്ധാ ലക്ഷണം ഇത്യ് ഏവം ധർമ്മം ധീരഃ പ്രചക്ഷതേ
 34 ഇത്യ് ഏതേ ദേവ യാനാ വഃ പന്നാനഃ പരികീർതിതാഃ
 സദ്ഭിർ അധ്യാസിതാ ധീരൈഃ കർമ്മഭിർ ധർമ്മസേതവഃ
 35 ഏതേഷാം പൃഥഗ് അധ്യാന്ത്യേ യോ ധർമ്മം സംശിതവ്രതഃ
 കാലാത് പശ്യതി ഭൂതാനാം സദൈവ പ്രഭവാപ്യയൗ
 36 അതസ് തത്ത്വാനി വക്ഷ്യാമി യാഥാതഥ്യേന ഹേതുനാ
 വിഷയസ്ഥാനി സർവാണി വർത്തമാനാനി ഭാഗശഃ
 37 മഹാൻ ആത്മാ തഥാവ്യക്തം അഹം കാരസ് തഥൈവ ച
 ഇന്ദ്രിയാണി ദശൈകം ച മഹാഭൂതാനി പഞ്ച ച
 38 വിശേഷാഃ പഞ്ച ഭൂതാനാം ഇത്യ് ഏഷാ വൈദികീ ശ്രുതിഃ
 ചതുർവിംശതിർ ഏഷാ വസ് തത്ത്വാനാം സമ്പ്രകീർതിതാ
 39 തത്ത്വാനാം അഥ യോ വേദ സർവേഷാം പ്രഭവാപ്യയൗ
 സ ധീരഃ സർവഭൂതേഷു ന മോഹം അധിഗച്ഛതി
 40 തത്ത്വാനി യോ വേദയതേ യഥാതഥഃ ഗുണാംഗ് ച സർവാൻ അഖിലാഗ്
 ച ദേവതാഃ
 വിധൃതപാപ്മാ പ്രവിമുച്യ ബന്ധനം; സ സർവലോകാൻ അമലാൻ സമശ്ലതേ

അധ്യായം 36

1 [ബ്ര]

തദ് അവൃക്തം അനുദ്രിക്തം സർവവ്യാപി ധ്രുവം സ്ഥിരം
 നവദ്വാരം പുരം വിദ്യാത് ത്രിമുണം പഞ്ച ധാതുകം
 2 ഏകാദശ പരിക്ഷേപം മനോ വ്യാകരണാത്മകം
 ബുദ്ധിസ്യാമികം ഇത്യ ഏതത് പരം ഏകാദശം ഭവേത്
 3 ത്രിണി സ്രോതാംസി യാന്യ് അസ്മിന് ആപ്യായന്തേ പുനഃ പുനഃ
 പ്രണാഡ്യസ് തിസ്ര ഏവൈതാഃ പ്രവർത്തന്തേ ഗുണാത്മികാഃ
 4 തമോ രജസ് തമാ സത്ത്വം ഗുണാൻ ഏതാൻ പ്രചക്ഷതേ
 അന്യോന്യമിഥനാഃ സർവേ തമാന്യോന്യാനുജീവിനഃ
 5 അന്യോന്യാപാശ്രയാശ് ചൈവ തമാന്യോന്യാനുവർതിനഃ
 അന്യോന്യവൃതിഷ്ഠാശ് ച ത്രിമുണാഃ പഞ്ച ധാതവഃ
 6 തമസോ മിഥുനം സത്ത്വം സത്ത്വസ്യ മിഥുനം രജഃ
 രജസശ് ചാപി സത്ത്വം സ്യാത് സത്ത്വസ്യ മിഥുനം തമഃ
 7 നിയമ്യതേ തമോ യത്ര രജസ് തത്ര പ്രവർത്തതേ
 നിയമ്യതേ രജോ യത്ര സത്ത്വം തത്ര പ്രവർത്തതേ
 8 നൈശാത്മകം തമോ വിദ്യാത് ത്രിമുണം മോഹസഞ്ജ്ഞിതം
 അധർമലക്ഷണം ചൈവ നിയതം പാപകർമ്മസു
 9 പ്രവൃത്ത്യ് ആത്മകം ഏവാഹുഃ രജഃ പര്യായ കാരകം
 പ്രവൃത്തം സർവഭൂതേഷു ദൃശ്യതോത്പത്തിലക്ഷണം
 10 പ്രകാശം സർവഭൂതേഷു ലാഘവം ശ്രദധാനതാ
 സാന്ത്വികം രൂപം ഏവം തു ലാഘവം സാധു സംമിതം
 11 ഏതേഷാം ഗുണതത്ത്വം ഹി വക്ഷ്യതേ ഹേത്യഹേതുഭിഃ
 സമാസ വ്യാസ യുക്താനി തത്ത്വതസ് താനി വിത്തമേ
 12 സംമോഹോ fജ്ഞാനം അത്യാഗഃ കർമ്മണം അവിനിർണയഃ
 സ്വപ്നഃ സ്തംഭോ ഭയം ലോഭഃ ശോകഃ സൂക്തദൃഷണം
 13 അസ്മൃതിശ് ചാവിപാകശ് ച നാസ്തിക്യം ഭിന്നവൃത്തിതാ
 നിർവിശേഷത്വം അന്ധത്വം ജ്വലന്യഗുണവൃത്തിതാ
 14 അകൃതേ കൃതമാനിത്വം അജ്ഞാനേ ജ്ഞാനമാനിതാ
 അമൈത്രീ വികൃതോ ഭാവോ അശ്രദ്ധാ മൂഢ ഭാവനാ
 15 അനാർജവം അസഞ്ജ്ഞത്വം കർമ്മ പാപം അചേതനാ
 ഗുരുത്വം സന്നഭാവത്വം അസിതത്വം അവാഗ് ഗതിഃ
 16 സർവ ഏതേ ഗുണാ വിപ്രാസ് താമസാഃ സന്ധികീർതിതാഃ

യേ ചാന്യേ നിയതാ ഭാവാ ലോകേ fസ്തിൻ മോഹസഞ്ജ്ഞിതാഃ
 17 തത്ര തത്ര നിയമ്യന്തേ സർവേ തേ താമസാ ഗുണാഃ
 പരിവാദ കഥാ നിത്യം ദേവ ബ്രാഹ്മണ വൈദികാഃ
 18 അത്യാഗൽ ചാഭിമാനൾ ച മോഹോ മന്യൂസ് തഥാക്ഷമാ
 മത്സരൾ ചൈവ ഭൂതേഷു താമസം വൃത്തം ഇഷ്യതേ
 19 വൃഥാരംഭാൾ ച യേ കേ ചിദ് വൃഥാ ദാനാനി യാനി ച
 വൃഥാ ഭക്ഷണം ഇത്യ ഏതത് താമസം വൃത്തം ഇഷ്യതേ
 20 അതിവാദോ fതിതിക്ഷാ ച മാത്സര്യം അതിമാനിതാ
 അശ്രദ്രധാനതാ ചൈവ താമസം വൃത്തം ഇഷ്യതേ
 21 ഏവംവിധാസ് തു യേ കേ ചിൽ ലോകേ fസ്തിൻ പാപകർമ്മിണഃ
 മനുഷ്യാ ഭിന്നമര്യാദാഃ സർവേ തേ താമസാ ജനാഃ
 22 തേഷാം യോനിം പ്രവക്ഷ്യാമി നിയതാം പാപകർമ്മണാം
 അവാങ്നിരയഭാവായ തിര്യങ്നിരയഗാമിനഃ
 23 സ്ഥാവരാണി ച ഭൂതാനി പശവോ വാഹനാനി ച
 ക്രവ്യാദാ ദന്ദ ശൂകാൾ ച കൃമികീട വിഹംഗമാഃ
 24 അണ്യജാ ജന്തവോ യേ ച സർവേ ചാപി ചതുഷ്പദാഃ
 ഉന്മത്താ ബധിരാ മൂകാ യേ ചാന്യേ പാപരോഗിണഃ
 25 മഗ്നാസ് തമസി ദുർവൃത്താഃ സ്വകർമ്മ കൃതലക്ഷണാഃ
 അവാക്ലോതസ ഇത്യ ഏതേ മഗ്നാസ് തമസി താമസാഃ
 26 തേഷാം ഉത്കർഷം ഉദ്രേകം വക്ഷ്യാമ്യ് അഹം അതഃ പരം
 യഥാ തേ സുകൃതാംൽ ലോകാംൽ ലഭന്തേ പുണ്യകർമ്മിണഃ
 27 അന്യഥാ പ്രതിപന്നാസ് തു വിവൃദ്ധാ യേ ച കർമ്മസു
 സ്വകർമ്മനിരതാനാം ച ബ്രാഹ്മണാനാം ശുഭൈഷിണാം
 28 സംസ്കാരേണോർധ്വം ആയാന്തി യതമാനാഃ സ ലോകതാം
 സ്വർഗം ഗച്ഛന്തി ദേവാനാം ഇത്യ ഏഷാ വൈദികീ ശ്രുതിഃ
 29 അന്യഥാ പ്രതിപന്നാസ് തു വിവൃദ്ധാഃ സ്വേഷു കർമ്മസു
 പുനർ ആവൃത്തി ധർമ്മാണസ് തേ ഭവന്തീഹ മാനുഷാഃ
 30 പാപയോനിം സമാപന്നാൾ ചണ്ഡാലാ മൂക ചൂച്ഛകാഃ
 വർണാൻ പര്യായശൾ ചാപി പ്രാപ്തവന്ത്യ് ഉത്തരോത്തരം
 31 ശുദ്രയോനിം അതിക്രമ്യ യേ ചാന്യേ താമസാ ഗുണാഃ
 സ്ത്രോതോ മധ്യേ സമാഗമ്യ വർതന്തേ താമസേ ഗുണേ
 32 അഭിഷംഗസ് തു കാമേഷു മഹാമോഹ ഇതി സ്മൃതഃ
 ഋഷയോ മുനയോ ദേവാ മുഹ്യന്ത്യ് അത്ര സുഖേപ്സവഃ

33 തമോ മോഹോ മഹാമോഹസ് താമിസ്രഃ ക്രോധസഞ്ജ്ഞിതഃ

മരണം ത്വ് അന്ധതാമിസ്രം താമിസ്രം ക്രോധ ഉച്യതേ

34 ഭാവതോ ഗുണതശ് ചൈവ യോനിതശ് ചൈവ തത്വതഃ

സർവം ഏതത് തമോ വിപ്രാഃ കീർത്തിതം വോ യഥാവിധി

35 കോ ന്വ് ഏതദ് ബുധ്യതേ സാധു കോ ന്വ് ഏതത് സാധു പശ്യതി

അതത്ത്വേ തത്ത്വദർശീ യസ് തമസസ് തത്ത്വലക്ഷണം

36 തമോ ഗുണാ വോ ബഹുധാ പ്രകീർത്തിതാഃ യഥാവദ് ഉക്തം ച തമഃ പരാവരം

നരോ ഹി യോ വേദ ഗുണാൻ ഇമാൻ സദാഃ സ താമസൈഃ സർവഗുണൈഃ

പ്രമുച്യതേ

അധ്യായം 37

1 [ബ്ര]

രജോ ഹൃദം വഃ പ്രവക്ഷ്യമാമി യഥാ തഥ്യേന സത്തമാഃ
 നിബോധത മഹാഭാഗാ ഗുണവൃത്തം ച സർവശഃ
 2 സംഘാതോ രൂപം ആയാസഃ സുഖദുഃഖേ ഹിമാതപൗ
 ഐശ്വര്യം വിഗ്രഹഃ സന്ധിർ ഹേതുവാദോ ഹൃദിഃ ക്ഷമാ
 3 ബലം ശൗര്യം മദോ രോഷോ വ്യായാമകലഹാവ് അപി
 ഇൗർഷ്യേച്ഛാ പൈശുനം യുദ്ധം മമതം പരിപാലനം
 4 വധബന്ധപരിക്ലേശാഃ ക്രയോ വിക്രയ ഏവ ച
 നിക്രന്ത ചിന്ധി ഭിന്ധിതി പരമർമാവകർതനം
 5 ഉഗ്രം ദാരുണം ആക്രോശഃ പരവിത്താനശാസനം
 ലോകചിന്താ വിചിന്താ ച മത്സരഃ പരിഭാഷണം
 6 മൃഷാവദോ മൃഷാ ദാനം വികൽപഃ പരിഭാഷണം
 നിന്ദാസ്തുതിഃ പ്രശംസാ ച പ്രതാപഃ പരിതർപണം
 7 പരിചര്യ ച ശുശ്രൂഷാ സേവാ തൃഷ്ണാ വ്യപാശ്രയഃ
 വൃഹോ ഹൃദയഃ പ്രമാദശ് ച പരിതാപഃ പരിഗ്രഹഃ
 8 സംസ്കാരാ യേ ച ലോകേ ഹൃദിൻ പ്രവർത്തന്തേ പൃഥക് പൃഥക്
 നൃഷ്യ നാരീഷ്യ ഭൃതേഷ്യ ദ്രവ്യേഷ്യ ശരണേഷ്യ ച
 9 സന്താപോ ഹൃദ്രത്യയശ് ചൈവ വ്രതാനി നിയമാശ് ച യേ
 പ്രദാനം ആശീർ യുക്തം ച സതതം മേ ഭവത്വ് ഇതി
 10 സ്വധാ കാരോ നമഃ കാരഃ സ്വാഹാകാരോ വഷ്ട് ക്രിയാ
 യാജനാധ്യാപനേ ചോഭേ തഥൈവാഹുഃ പരിഗ്രഹം
 11 ഇദം മേ സ്യാദ് ഇദം മേ സ്യാത് സ്നേഹോ ഗുണസമുദ്ഭവഃ
 അഭിദ്രോഹസ് തഥാ മായാ നിക്രതിർ മാന ഏവ ച
 12 സ്നേഹം ഹിംസാ പരിവാദഃ പരിതാപഃ പ്രജാഗരഃ
 സ്തംഭോ ദംഭോ ഹൃദ രാഗശ് ച ഭക്തിഃ പ്രീതിഃ പ്രമോദനം
 13 ദൃഢം ച ജനവാദശ് ച സംബന്ധാഃ സ്തീകൃതാശ് ച യേ
 നൃത്തവാദിത്രഗീതാനി പ്രസംഗാ യേ ച കേ ചന
 സർവ ഏതേ ഗുണാ വിപ്രാ രാജസാഃ സമ്പ്രകീർത്തിതാഃ
 14 ഭൂതഭവ്യ ഭവിഷ്യാണാം ഭാവാനാം ഭൂവി ഭാവനാഃ
 ത്രിവർഗനിരതാ നിത്യം ധർമ്മോ ഹൃദിഃ കാമ ഇത്യ് അപി
 15 കാമവൃത്താഃ പ്രമോദന്തേ സർവകാമസമൃദ്ധിഭിഃ
 അർവാക് സ്ത്രോതസ ഇത്യ് ഏതേ തൈജസാ രജസാവൃതാഃ

16 അസ്തിംഗ് ലോകേ പ്രമോദനേ ജായമാനഃ പുനഃ പുനഃ

പ്രേത്യ ഭാവികം ഈഹന്ത ഇഹ ലൗകികം ഏവ ച

ദദതി പ്രതിഗൃഹ്ണന്തി ജപന്ത്യ് അഥ ച ജ്ജഹ്വതി

17 രജോഗുണോ വോ ബഹുധാനകീർത്തിതഃ; യഥാവദ് ഉക്തം ഗുണവൃത്തം ഏവ ച
നരോ ഹി യോ വേദ ഗുണാൻ ഇമാൻ സദാ; സ രാജസൈഃ സർവഗുണൈർ
വിമുച്യതേ

അധ്യായം 38

1 [ബ്ര]

അതഃ പരം പ്രവക്ഷ്യാമി തൃതീയം ഗുണം ഉത്തമം
സർവഭൂതഹിതം ലോകേ സതാം ധർമ്മം അനിന്ദിതം
2 ആനന്ദഃ പ്രീതിർ ഉദ്ദേഹഃ പ്രാകാശ്യം സുഖം ഏവ ച
അകാർപണ്യം അസംരംഭഃ സന്തോഷഃ ശ്രദധാനതാ
3 ക്ഷമാ യുതിർ അഹിംസാ ച സമതാ സത്യം ആർജവം
അക്രോധശ് ചാനസൂയാ ച ശൗചം ദാക്ഷ്യം പരാക്രമഃ
4 മൂഢാ ജ്ഞാനം മൂഢാ വൃത്തം മൂഢാ സേവാ മൂഢാ ശ്രമഃ
ഏവം യോ യുക്തധർമ്മഃ സ്യാത് സോ ിമുത്രാനന്ത്യം അശ്ലതേ
5 നിർമ്മമോ നിരഹങ്കാരോ നിരാശീഃ സർവതഃ സമഃ
അകാമ ഹത ഇത്യ് ഏഷ സതാം ധർമ്മഃ സനാതനഃ
6 വിശ്രംഭോ ഹ്രീസ് തിതിക്ഷാ ച ത്യാഗഃ ശൗചം അതന്ദ്രിതാ
ആനൃശംസ്യം അസംമോഹോ ദയാ ഭൂതേഷ് അപൈശ്ചനം
7 ഹർഷസ്മ ഇഷ്ടിർ വിസ്മയശ് ച വിനയഃ സാധുവൃത്തതാ
ശാന്തി കർമ്മ വിശുദ്ധിശ് ച ശുഭാ ബുദ്ധിർ വിമോചനം
8 ഉപേക്ഷാ ബ്രഹ്മചര്യം ച പരിത്യാഗശ് ച സർവതഃ
നിർമ്മമത്വം അനാശീസ്ത്വം അപരിക്രിത ധർമ്മതാ
9 മൂഢാ ദാനം മൂഢാ യജ്ഞോ മൂഢാധീതം മൂഢാ വ്രതം
മൂഢാ പ്രതിഗ്രഹശ് ചൈവ മൂഢാ ധർമ്മോ മൂഢാ തപഃ
10 ഏവംവൃത്താസ് തു യേ കേ ചിത് ലോകേ ിസ്തിൻ സത്ത്വസംശ്രയാഃ
ബ്രാഹ്മണാ ബ്രഹ്മയോനിസ്ഥാസ് തേ ധീരാഃ സാധു ദർശിനഃ
11 ഹിത്യാ സർവാണി പാപാനി നിഃശോകാ ഹ്യ് അജരാമരാഃ
ദിവം പ്രാപ്യ തു തേ ധീരാഃ കുർവതേ വൈ തതസ് തതഃ
12 ഈശിത്വം ച വശിത്വം ച ലഘുത്വം മനസശ് ച തേ
വികർവതേ മഹാത്മാനോ ദേവാസ് ത്രിദിവഗാ ഇവ
13 ഉർധ്വസ്ത്രോതസ ഇത്യ് ഏതേ ദേവാ വൈകാരികാഃ സ്മൃതാഃ
വികർവതേ പ്രകൃത്യാ വൈ ദിവം പ്രാപ്താസ് തതസ് തതഃ
യദ് യദ് ഇച്ഛന്തി തത് സർവം ഭജന്തേ വിഭജന്തി ച
14 ഇത്യ് ഏതത് സാന്ത്വികം വൃത്തം കഥിതം വോ ദ്വിജർഷഭാഃ
ഏതദ് വിജ്ഞായ വിധിവൽ ലഭതേ യദ് യദ് ഇച്ഛന്തി
15 പ്രകീർതിതാഃ സത്ത്വഗുണാ വിശേഷതോഃ യഥാവദ് ഉക്തം ഗുണവൃത്തം ഏവ
ച

നരസ്തു യോ വേദ ഗുണാൻ ഇമാൻ സദാ; ഗുണാൻ സ ഭുക്തേ ന ഗുണൈഃ സ
ഭുജ്യതേ

അധ്യായം 39

1 [ബ്ര]

നൈവ ശക്യാ ഗുണാ വജ്രം പൃഥക്വേനേഹ സർവശഃ
 അവിച്ഛിന്നാനി ദൃശ്യന്തേ രജഃ സത്ത്വം തമസ് തഥാ
 2 അന്യോന്യം അനുഷ്ഠജ്ജന്തേ അന്യോന്യം ചാനജീവിനഃ
 അന്യോന്യാപാശ്രയാഃ സർവേ തഥാന്യോന്യാവർതിനഃ
 3 യാവത് സത്ത്വം തമസ് താവദ് വർതന്തേ നാരൗ സംശയഃ
 യാവത് തമസ് ച സത്ത്വം ച രജസ് താവദ് ഇഹോച്യതേ
 4 സംഹത്യ കർവന്തേ യാത്രാം സഹിതാഃ സംഘചാരിണഃ
 സംഘാതവൃത്തയോ ഹ്യ ഏതേ വർതന്തേ ഹേത്യഹേതുഭിഃ
 5 ഉദ്രേക വ്യതിരേകാണാം തേഷാം അന്യോന്യവർതിനാം
 വർതന്തേ തദ് യഥാ നൃപനം വ്യതിരിക്തം ച സർവശഃ
 6 വ്യതിരിക്തം തഥോ യത്ര തിര്യഗ് ഭാവഗതം ഭവേത്
 അൽപം തത്ര രജോ ജേന്തയം സത്ത്വം ചാൽപതരം തതഃ
 7 ഉദ്രിക്തം ച രജോ യത്ര മധ്യസ്ത്രോതോ ഗതം ഭവേത്
 അൽപം തത്ര തഥോ ജേന്തയം സത്ത്വം ചാൽപതരം തതഃ
 8 ഉദ്രിക്തം ച യദാ സത്ത്വം ഊർധ്വസ്ത്രോതോ ഗതം ഭവേത്
 അൽപം തത്ര രജോ ജേന്തയം തമസ് ചാൽപതരം തതഃ
 9 സത്ത്വം വൈകാരികം യോനിർ ഇന്ദ്രിയാണാം പ്രകാശികാ
 ന ഹി സത്ത്വാത് പരോ ഭാവഃ കശ് ചിദ് അന്യോ വിധീയതേ
 10 ഊർധ്വം ഗച്ഛന്തി സത്ത്വസഥാ മധ്യേ തിഷ്ഠന്തി രാജസാഃ
 ജഘന്ത്യഗുണസംയുക്താ യാന്ത്യ അധസ് താമസാ ജനാഃ
 11 തമഃ ശൂദ്രേ രജഃ ക്ഷത്രേ ബ്രാഹ്മണേ സത്ത്വം ഉത്തമം
 ഇത്യ ഏവം ത്രിഷു വർണേഷു വിവർതന്തേ ഗുണാസ് ത്രയഃ
 12 ദൂരാദ് അപി ഹി ദൃശ്യന്തേ സഹിതാഃ സംഘചാരിണഃ
 തമഃ സത്ത്വം രജശ് ചൈവ പൃഥക്ത്വം നാനശൂശ്രുമ
 13 ദൃഷ്ട്വാ ചാദിത്യം ഉദ്യന്തം കചോരാണാം ഭയം ഭവേത്
 അധഗാഃ പരിതപ്യേരംസ് തൃഷ്ണാർതാ ദുഃഖഭാഗിനഃ
 14 ആദിത്യഃ സത്ത്വം ഉദ്രിഷ്ടം കചോരാസ് തു യഥാ തമഃ
 പരിതാപോ ിധഗാനാം ച രാജസോ ഗുണ ഉച്യതേ
 15 പ്രാകാശ്യം സത്ത്വം ആദിത്യേ സന്താപോ രാജസോ ഗുണഃ
 ഉപസ്തവസ് തു വിജേന്തയസ് താമസസ് തസ്യ പർവസ്യ
 16 ഏവം ജ്യോതിഃഷു സർവേഷു വിവർതന്തേ ഗുണാസ് ത്രയഃ

പര്യായേണ ച വർത്തനേ തത്ര തത്ര തഥാ തഥാ
 17 സമാവരേഷു ച ഭൂതേഷു തിര്യഗ് ഭാവഗതം തമഃ
 രാജസാസ് തു വിവർത്തനേ സ്നേഹഭാവസ് തു സാത്തികഃ
 18 അഹസ് ത്രിയാ തു വിജ്ഞേയം ത്രിയാ രാത്രീർ വിധീയതേ
 മാസാർധം ആസ വർഷാണി ജ്വതവഃ സന്ധയസ് തഥാ
 19 ത്രിയാ ദാനാനി ദീയന്തേ ത്രിയാ യജ്ഞഃ പ്രവർത്തതേ
 ത്രിയാ ലോകാസ് ത്രിയാ വേദാസ് ത്രിയാ വിദ്യാസ് ത്രിയാ ഗതിഃ
 20 ഭൂതം ഭവ്യം ഭവിഷ്യച് ച ധർമ്മോ ിർഥഃ കാമ ഇത്യ് അപി
 പ്രാണാപാനാവ് ഉദാനഗ് ചാപ്യ് ഏത ഏവ ത്രയോ ഗുണഃ
 21 യത് കിം ചിദ് ഇഹ വൈ ലോകേ സർവം ഏഷ്ഠ് ഏവ തന്ത്രിഷു
 ത്രയോ ഗുണഃ പ്രവർത്തനേ അവ്യക്താ നിത്യം ഏവ തു
 സത്ത്വം രജസ് തമഗ് ചൈവ ഗുണസർഗഃ സനാതനഃ
 22 തഥോ ിവ്യക്തം ശിവം നിത്യം അജം യോനിഃ സനാതനഃ
 പ്രകൃതിർ വികാരഃ പ്രലയഃ പ്രധാനം പ്രവോപ്യയൗ
 23 അനുദ്രിക്തം അന്തനം ച ഹ്യ് അകമ്പം അചലം ധ്രുവം
 സദ് അസച് ചൈവ തത് സർവം അവ്യക്തം ത്രിഗുണം സ്മൃതം
 ജ്ഞേയാനി നാമധേയാനി നരൈർ അധ്യാത്മചിന്തകൈഃ
 24 അവ്യക്തനാമാനി ഗുണാംഗ് ച തത്ത്വതോഃ യോ വേദ സർവാണി ഗതീഗ്
 ച കേവലാഃ
 വിമുക്തദേഹഃ പ്രവിഭാഗ തത്ത്വവിത്ഃ സ മുച്യതേ സര ഗുണൈർ നിരാമയഃ

അധ്യായം 40

1 [ബ്ര]

അവ്യക്താത് പൂർവം ഉത്പന്നോ മഹാൻ ആത്മാ മഹാമതിഃ
ആദിർ ഗുണാനാം സർവേഷാം പ്രഥമഃ സർഗ ഉച്യതേ
2 മഹാൻ ആത്മാ മതിർ വിഷ്ണുർ വിശ്വഃ ശംഭുശ് ച വീര്യവാൻ
ബുദ്ധിഃ പ്രജ്ഞാപലബ്ധിശ് ച തഥാ ഖ്യാതിർ ധൃതിഃ സ്മൃതിഃ
3 പര്യായ വാചകൈഃ ശബ്ദൈർ മഹാൻ ആത്മാ വിഭാവ്യതേ
തം ജാനൻ ബ്രാഹ്മണോ വിദ്വാൻ ന പ്രമോഹം നിഗച്ഛതി
4 സർവതഃ പാണിപാദശ് ച സർവതോ ിക്ഷിശിരോമുഖഃ
സർവതഃ ശ്രുതിമാൽ ലോകേ സർവം വ്യാപ്യ സ തിഷ്ഠതി
5 മഹാപ്രഭാർചിഃ പുരുഷഃ സർവസ്യ ഹൃദി നിശ്രിതഃ
അണിമാ ലഘിമാ പ്രാപ്തീർ ഈശാനോ ജ്യോതിർ അവ്യയഃ
6 തത്ര ബുദ്ധിമതാം ലോകാഃ സംന്യാസനിരതാശ് ച യേ
ധ്യാനീനോ നിത്യയോഗാശ് ച സത്യസന്ധാ ജിതേന്ദ്രിയാഃ
7 ജ്ഞാനവന്തശ് ച യേ കേ ചിദ് അലബ്ധ്യാ ജിതമന്യവഃ
പ്രസന്നമനസോ ധീരാ നിർമമാ നിരഹങ്കൃതാഃ
വിമുക്താഃ സർവ ഏവൈതേ മഹത്ത്വം ഉപയാന്തി വൈ
8 ആത്മനോ മഹതോ വേദ യഃ പുണ്യാം ഗതിം ഉത്തമാം
സ ധീരഃ സർവലോകേഷു ന മോഹം അധിഗച്ഛതി
വിഷ്ണുർ ഏവാദി സർഗേഷു സ്വയംഭൂർ ഭവതി പ്രഭുഃ
9 ഏവം ഹി യോ വേദ ഗുഹാ ശയം പ്രഭുഃ നരഃ പുരാണം പുരുഷം വിശ്വരൂപം
ഹിരണ്യം ബുദ്ധിമതാം പരാം ഗതിം; സ ബുദ്ധിമാൻ ബുദ്ധിം അതീത്യ തിഷ്ഠതി

അധ്യായം 41

1 [ബ്ര]

യ ഉത്പന്നോ മഹാൻ പൂർവം അഹങ്കാരഃ സ ഉച്യതേ
 അഹം ഇത്യ ഏവ സംഭൂതോ ദ്വിതീയഃ സർഗ ഉച്യതേ
 2 അഹങ്കാരശ് ച ഭൂതാദിർ വൈകാരിക ഇതി സ്മൃതഃ
 തേജസശ് ചേതനാ ധാതുഃ പ്രജാ സർഗഃ പ്രജാപതിഃ
 3 ദേവാനാം പ്രഭവോ ദേവോ മനസശ് ച ത്രിലോകകൃത്
 അഹം ഇത്യ ഏവ തത് സർവം അഭിമന്താ സ ഉച്യതേ
 4 അധ്യാത്മജ്ഞാനനിത്യാനാം മൂനീനാം ഭാവിതാത്മനാം
 സ്വാധ്യായക്രമസിദ്ധാനാം ഏഷ ലോകഃ സനാതനഃ
 5 അഹങ്കാരേണാഹരതോ ഗുണാൻ ഇമാൻ; ഭൂതാദിർ ഏവം സൃജതേ സ
 ഭൂതകൃത്
 വൈകാരികഃ സർവം ഇദം വിചേഷ്ടതേ; സ്വതേജസാ രജ്ധ്ജയതേ ജഗത്
 തഥാ

അധ്യായം 42

1 [ബ്ര]

അഹങ്കാരാത് പ്രസൂതാനി മഹാഭൂതാനി പഞ്ച വൈ
 പൃഥിവീ വായുർ ആകാശം ആപോ ജ്യോതിശ് ച പഞ്ചമം
 2 തേഷു ഭൂതാനി മുഹ്യന്തേ മഹാഭൂതേഷു പഞ്ചസു
 ശബ്ദസ്തീർശന രൂപേഷു രസഗന്ധക്രിയാസു ച
 3 മഹാഭൂതവിനാശാനേ പ്രലയേ പ്രത്യുപസ്ഥിതേ
 സർവപ്രാണഭൃതാം ധീരാ മഹദ് ഉത്പദ്യന്തേ ഭയം
 4 യദ്യ അസ്മാജ് ജായന്തേ ഭൂതം തത്ര തത് പ്രവിലീയന്തേ
 ലീയന്തേ പ്രതിലോമാനി ജായന്തേ ചോത്തരോത്തരം
 5 തതഃ പ്രലീനേ സർവസ്മിൻ ഭൂതേ സ്ഥാവരജംഗമേ
 സൃതിമന്തസ് തദാ ധീരാ ന ലീയന്തേ കദാ ചന
 6 ശബ്ദഃ സ്തീർശസ് തഥാരൂപം രസോ ഗന്ധശ് ച പഞ്ചമഃ
 ക്രിയാ കാരണയുക്താഃ സ്യൂർ അനിത്യാ മോഹസഞ്ജ്ഞിതാഃ
 7 ലോഭപ്രജന സംയുക്താ നിർവിശേഷാ ഹ്യ് അകിഞ്ചനാഃ
 മാംസശോണിതസംഘാതാ അന്യോന്യസ്യോപജീവിനഃ
 8 ബഹിർ ആത്മാന ഇത്യ് ഏതേ ദീനാഃ കൃപണ വൃത്തയഃ
 പ്രാണാപാനാവ് ഉദാനശ് ച സമാനോ വ്യാന ഏവ ച
 9 അന്തരാത്മേതി ചാപ്യ് ഏതേ നിയതാഃ പഞ്ച വായവഃ
 വാൻ മനോ ബുദ്ധിർ ഇത്യ് ഏകീർ സാർധം അഷ്ടാത്മകം ജഗത്
 10 ത്വഗ് ലോണശ്രോത്രചക്ഷുഷി രസനം വാക് ച സംയതാ
 വിശ്രുദ്ധം ച മനോ യസ്യ ബുദ്ധിശ് ചാവ്യഭിചാരിണീ
 11 അഷ്ടൗ യസ്യോഗയോ ഹ്യ് ഏതേ ന ദഹന്തേ മനഃ സദാ
 സ തദ് ബ്രഹ്മ ശുഭം യാതി യസ്മാദ് ഭൂയോ ന വിദ്യന്തേ
 12 ഏകാദശ ച യാന്യ് ആഹൂർ ഇന്ദ്രിയാണി വിശേഷതഃ
 അഹങ്കാരപ്രസൂതാനി താനി വക്ഷ്യാമ്യ് അഹം ദ്വിജാഃ
 13 ശ്രോത്രം തപക് ചക്ഷുഷി ജിഹ്വാ നാസികാ ചൈവ പഞ്ചമീ
 പാദൗ പായുർ ഉപസ്ഥം ച ഹസ്തുൗ വാഗ് ദശമീ ഭവേത്
 14 ഇന്ദ്രിയഗ്രാമ ഇത്യ് ഏഷ മന ഏകാദശം ഭവേത്
 ഏതം ഗ്രാമം ജയേത് പൂർവം തതോ ബ്രഹ്മ പ്രകാശതേ
 15 ബുദ്ധിന്ദ്രിയാണി പഞ്ചാഹഃ പഞ്ച കർമ്മേന്ദ്രിയാണി ച
 ശ്രോത്രാദീന്യ് അപി പഞ്ചാഹൂർ ബുദ്ധിയുക്താനി തത്ത്വതഃ
 16 അവിശേഷാണി ചാന്യാനി കർമ്മ യുക്താനി താനി ഇ

ഉഭയത്ര മനോ ജേതയം ബുദ്ധിർ ദ്വാദശമീ ഭവേത്
 17 ഇത്യ് ഉക്താനീന്ദ്രിയാണീമാന്യ് ഏകാദശ മയാ ക്രമാത്
 മന്യന്തേ കൃതം ഇത്യ് ഏവ വിദിത്യൈതാനി പണ്ഡിതാഃ
 18 ത്രീണി സ്ഥാനാനി ഭൂതാനാം ചതുർഥം നോപപദ്യതേ
 സ്ഥലം ആപസ് തഥാകാശം ജന്മ ചാപി ചതുർവിധം
 19 അണ്യജോദ്ഭിജ്ജ സംസ്വേദ ജരായുജം അഥാപി ച
 ചതുർധാ ജന്മ ഇത്യ് ഏതദ് ഭൂതഗ്രാമസ്യ ലക്ഷ്യതേ
 20 അചരാഞ്യ് അപി ഭൂതാനി ഖേചരാണി തഥൈവ ച
 അണ്യജാനി വിജാനീയാത് സർവ്വാംഗ് ചൈവ സതീസുപാൻ
 21 സംസ്വേദാഃ കൃമയഃ പ്രോക്താ ജന്തവഗ് ച തഥാവിധാഃ
 ജന്മ ദ്വിതീയം ഇത്യ് ഏതജ് ജഘന്യതരം ഉച്യതേ
 22 ഭിത്ത്യാ തു പൃഥിവീം യാനി ജായന്തേ കാലപര്യയാത്
 ഉദ്ഭിജ്ജാനീതി താന്യ് ആഹുർ ഭൂതാനി ദ്വിജസന്തമാഃ
 23 ദ്വിപാദ ബഹുപാദാനി തിര്യശ്ശതീമതീനി ച
 ജരായുജാനി ഭൂതാനി വിത്തതാന്യ് അപി സന്തമാഃ
 24 ദ്വിവിധാപീഹ വിജേതയാ ബ്രഹ്മയോനിഃ സനാതനാ
 തപഃ കർമ്മ ച യത് പുണ്യം ഇത്യ് ഏഷ വിദുഷാം നയഃ
 25 ദ്വിവിധം കർമ്മ വിജേതയം ഇജ്യാ ദാനം ച യൻ മഖേ
 ജാതസ്യാധ്യയനം പുണ്യം ഇതി വൃദ്ധാന്തശാസനം
 26 ഏതദ് യോ വേദ വിധിവത് സ മുഖഃ സ്യാദ് ദ്വിജർഷഭാഃ
 വിമുക്തഃ സർവപാപേഭ്യ ഇതി ചൈവ നിബോധത
 27 ആകാശം പ്രഥമം ഭൂതം ശ്രോത്രം അധ്യാത്മം ഉച്യതേ
 അധിഭൂതം തഥാ ഗണ്യോ ദിശസ് തത്രാധിദൈവതം
 28 ദ്വിതീയം മാന്ദതോ ഭൂതം ത്വഗ് അധ്യാത്മം ച വിശ്രൂതം
 സ്പ്രഷ്ടുവ്യം അധിഭൂതം ച വിദ്യത് തത്രാധിദൈവതം
 29 തൃതീയം ജ്യോതിർ ഇത്യ് ആഹുർ ചക്ഷുർ അധ്യാത്മം ഉച്യതേ
 അധിഭൂതം തതോ രൂപം സൂര്യസ് തത്രാധിദൈവതം
 30 ചതുർഥം ആപോ വിജേതയം ജിഹ്വാ ചാധ്യാത്മം ഇഷ്യതേ
 അധിഭൂതം രസഗ് ചാത്ര സോമസ് തത്രാധിദൈവതം
 31 പൃഥിവീ പഞ്ചമം ഭൂതം പ്രാണഗ് ചാധ്യാത്മം ഇഷ്യതേ
 അധിഭൂതം തഥാ ഗന്ധോ വായുസ് തത്രാധിദൈവതം
 32 ഏഷ പഞ്ചസു ഭൂതേഷു ചതുഷ്ഠയ വിധിഃ സൃതഃ
 അതഃ പരം പ്രവക്ഷ്യാമി സർവം ത്രിവിധം ഇന്ദ്രിയം

- 33 പാദാവ് അധ്യാത്മം ഇത്യ് ആഹുർ ബ്രാഹ്മണാസ് തത്ത്വദർശിനഃ
അധിഭൂതം തു ഗതവ്യം വിഷ്ണുസ് തത്രാധിദൈവതം
- 34 അവാഗ് ഗതിർ അപാനഗ് ച പായുർ അധ്യാത്മം ഇഷ്യതേ
അധിഭൂതം വിസർവഗ് ച മിത്രസ് തത്രാധിദൈവതം
- 35 പ്രജനഃ സർവഭൂതാനാം ഉപസേഥാ ിധ്യാത്മം ഉച്യതേ
അധിഭൂതം തഥാ ശുക്രം ദൈവതം ച പ്രജാപതീഃ
- 36 ഹസ്താവ് അധ്യാത്മം ഇത്യ് ആഹുർ അധ്യാത്മവിദുഷോ ജനാഃ
അധിഭൂതം തു കർമാണി ശക്രസ് തത്രാധിദൈവതം
- 37 വൈശ്വദേവീ മനഃ പൂർവാ വാഗ് അധ്യാത്മം ഇഹോച്യതേ
വക്തവ്യം അധിഭൂതം ച വഹ്നിസ് തത്രാധിദൈവതം
- 38 അധ്യാത്മം മന ഇത്യ് ആഹുഃ പഞ്ച ഭൂതാനചാരകം
അധിഭൂതം ച മന്യവ്യം ചന്ദ്രമാഗ് ചാധിദൈവതം
- 39 അധ്യാത്മം ബുദ്ധിർ ഇത്യ് ആഹുഃ ഷഡിന്ദ്രിയ വിചാരിണി
അധിഭൂതം തു വിജ്ഞേയം ബ്രഹ്മാ തത്രാധിദൈവതം
- 40 യഥാവദ് അധ്യാത്മവിധിർ ഏഷ വഃ കീർതിതോ മയാ
ജ്ഞാനം അസ്യ ഹി ധർമജ്ഞാഃ പ്രാപ്തം ബുദ്ധിമതാം ഇഹ
- 41 ഇന്ദ്രിയാണിന്ദ്രിയാർഥാഗ് ച മഹാഭൂതാനി പഞ്ച ച
സർവാണ്യ് ഏതാനി സന്ധായ മനസാ സമ്പ്രധാരയേത്
- 42 ക്ഷീണേ മനസി സർവസ്മിൻ ന ജന്മ സുഖം ഇഷ്യതേ
ജ്ഞാനസമ്പന്ന സത്ത്വാനാം തത് സുഖം വിദുഷാം മതം
- 43 അതഃ പരം പ്രവക്ഷ്യാമി സൂക്ഷ്മഭാവകരീം ശിവാം
നിവൃത്തിം സർവഭൂതേഷു മുദുനാ ദാരുണേന വാ
- 44 ഗുണാഗുണം അനാസംഗം ഏകചര്യം അനന്തരം
ഏതദ് ബ്രാഹ്മണതോ വൃത്തം ആഹുർ ഏകപദം സുഖം
- 45 വിദ്വാൻ കൂർമ ഇവാംഗാനി കാമാൻ സംഹൃത്യ സർവശഃ
വിരജാഃ സർവതോ മുക്തോ യോ നരഃ സ സുഖീ സദാ
- 46 കാമാൻ ആത്മനി സംയമ്യ ക്ഷീണതുഷ്ണഃ സമാഹിതഃ
സർവഭൂതസുഹൃൻ മൈത്രോ ബ്രഹ്മഭൂയം സ ഗച്ഛതി
- 47 ഇന്ദ്രിയാണാം നിരോധേന സർവേഷാം വിഷയൈഷിണാം
മുനേർ ജനപദ ത്യാഗാദ് അധ്യാത്മാഗ്നിഃ സമിധ്യതേ
- 48 യഥാഗ്നിർ ഇന്ദ്രനെൻ ഇദ്ധോ മഹാജ്യോതിഃ പ്രകാശതേ
തഥേന്ദ്രിയ നിരോധേന മഹാൻ ആത്മാ പ്രകാശതേ
- 49 യദാ പശ്യതി ഭൂതാനി പ്രസന്നാത്മാത്മനോ ഹൃദി

സ്വയം യോനിസ് തദാ സൂക്ഷ്മാത് സൂക്ഷ്മം ആപ്നോത്യ് അനുത്തമം
 50 അഗ്നീ രൂപം പയഃ സ്ത്രോതോ വായുഃ സ്പർശനം ഏവ ച
 മഹി പങ്കധരം ഘോരം ആകാശം ശ്രവണം തഥാ
 51 രാഗശോകസമാവിഷ്ടം പഞ്ച സ്ത്രോതഃ സമാവൃതം
 പഞ്ച ഭൂതസമായുക്തം നവദ്വാരം ദ്വിദൈവതം
 52 രജസ്വലം അമാദൃശ്യം ത്രിമൂണം ച ത്രിധാതുകം
 സംസർഗാഭിരതം മൃഗം ശരീരം ഇതി ധാരണാ
 53 ദൃശ്യരം ജീവലോകേ fസ്തിൻ സത്ത്വം പ്രതി സമാശ്രിതം
 ഏതദ് ഏവ ഹി ലോകേ fസ്തിൻ കാലചക്രം പ്രവർത്തതേ
 54 ഏതൻ മഹാർണവം ഘോരം അഗാധം മോഹസഞ്ജ്ഞിതം
 വിസൃജേത് സങ്ക്ഷിപേച്ഛൈവ ഭോധയേത് സാമരം ജഗത്
 55 കാമക്രോധൗ ഭയം മോഹം അഭിദ്രോഹം അമാന്തതം
 ഇന്ദ്രിയാണാം നിരോധേന സ താംസ് ത്യജതി ദുസ്സ്യജാൻ
 56 യസ്യേതേ നിർജിതാ ലോകേ ത്രിമൂണാഃ പഞ്ച ധാതവഃ
 വ്യോഹ്നി തസ്യ പരം സ്ഥാനം അനന്തം അഥ ലക്ഷ്യതേ
 57 കാമകൂലാം അപാരാന്താം മനഃ സ്ത്രോതോ ഭയാവഹാം
 നദീം ദുർഗ ഹ്രദാം തീർണ്ണഃ കാമക്രോധാവ് ഉഭൗ ജയേത്
 58 സ സർവദോഷനിർമുക്തസ് തതഃ പശ്യതി യത് പരം
 മനോ മനസി സന്ധായ പശ്യത്യ് ആത്മാനം ആത്മനി
 59 സർവവിത് സർവഭൂതേഷു വീക്ഷത്യ് ആത്മാനം ആത്മനി
 ഏകധാ ബഹുധാ ചൈവ വികർവാണസ് തതസ് തതഃ
 60 ധ്രുവം പശ്യതി രൂപാണി ദീപാദ് ദീപശതം യഥാ
 സ വൈ വിഷ്ണുശ് ച മിത്രശ് ച വരുണോ fഗ്നിഃ പ്രജാപതിഃ
 61 സ ഹി ധാതാ വിധാതാ ച സ പ്രഭുഃ സർവതോ മുഖഃ
 ഹൃദയം സർവഭൂതാനാം മഹാൻ ആത്മാ പ്രകാശതേ
 62 തം വിപ്ര സംഘാശ് ച സുരാസുരാശ് ച; യക്ഷാഃ പിശാചാഃ പിതരോ
 വയാംസി
 രക്ഷോഗണാ ഭൂതഗണാശ് ച സർവേ; മഹർഷയശ് ചൈവ സദാ സ്തുവന്തി

അധ്യായം 43

1 [ബ്രീ]

മനുഷ്യാണാം തു രാജന്യഃ ക്ഷത്രിയോ മധ്യമോ ഗുണഃ

കുഞ്ജരോ വാഹനാനാം ച സിംഹശ് ചാരണ്യവാസിനാം

2 അവിഃ പശൂനാം സർവേഷാം ആഖുശ് ച ബിലവാസിനാം

ഗവാം ഗോവൃഷഭേഃ ചൈവ സ്ത്രീണാം പുരുഷ ഏവ ച

3 നൃഗ്രോധോ ജംബുവേക്ഷശ് ച പിപ്ലവഃ ശാൽമലീസ് തഥാ

ശിംശപാ മേഷശ്രംഗശ് ച തഥാ കീചക വേണവഃ

ഏതേ ദ്രുമാണാം രാജാനോ ലോകേ ിസ്മീൻ നാത്ര സംശയഃ

4 ഹിമവാൻ പാരിയാത്രശ് ച സദ്യോ വിന്ധ്യസ് ത്രികൂടവാൻ

ശ്യാതോ നീലശ് ച ഭാസശ് ച കാഷ്ടവാംശ് ചൈവ പർവതഃ

5 ശുഭ്രസ്തസോ മഹേന്ദ്രശ് ച മാല്യവാൻ പർവതസ് തഥാ

ഏതേ പർവതരാജാനോ ഗണാനാം മരുതസ് തഥാ

6 സൂര്യോ ഗ്രഹാണാം അധിപോ നക്ഷത്രാണാം ച ചന്ദ്രമാഃ

യമഃ പിതൃണാം അധിപഃ സരിതാം അഥ സാഗരഃ

7 അംഭസാം വരുണോ രാജാ സത്ത്യാനാം മിത്ര ഉച്യതേ

അർകോ ിധിപതിർ ഉഷ്ണാനാം ജ്യോതിഷാം ഇന്ദ്രർ ഉച്യതേ

8 അഗ്നിർ ഭൂതപതിർ നിത്യം ബ്രാഹ്മണാനാം ബൃഹസ്പതിഃ

ഓഷധീനാം പതിഃ സോമോ വിഷ്ണുർ ബലവതാം വരഃ

9 തൃഷ്ടാധിരാജോ രൂപാണാം പശൂനാം ഈശ്വരഃ ശിവഃ

ദക്ഷിണാനാം തഥാ യജ്ഞോ വേദാനാം ഋഷയസ് തഥാ

10 ദിശാം ഉദീചീ വിപ്രാണാം സോമോ രാജാ പ്രതാപവാൻ

കുബേരഃ സർവയക്ഷാണാം ദേവതാനാം പുരന്ദരഃ

ഏഷ ഭൂതാദികഃ സർഗഃ പ്രജാനാം ച പ്രജാപതിഃ

11 സർവേഷാം ഏവ ഭൂതാനാം അഹം ബ്രഹ്മമയോ മഹാൻ

ഭൂതം പരതരം മത്തോ വിഷ്ണോർ വാപി ന വിദ്യതേ

12 രാജാധിരാജഃ സർവാസാം വിഷ്ണുർ ബ്രഹ്മമയോ മഹാൻ

ഈശ്വരം തം വിജാനീമഃ സ വിഭൂഃ സ പ്രജാപതിഃ

13 നരകിനര യക്ഷാണാം ഗന്ധർവോരഗരക്ഷസാം

ദേവദാനവ നാഗാനാം സർവേഷാം ഈശ്വരോ ഹി സഃ

14 ഭഗ ദേവാനുയാതാനാം സർവാസാം വാമലോചനാ

മാഹേശ്വരീ മഹാദേവീ പ്രോച്യതേ പാർവതീതി യാ

15 ഉമാം ദേവീം വിജാനീത നാരീണാം ഉത്തമാം ശുഭാം

രതീനാം വസുമത്യസ് തു സ്ത്രീണാം അപ്സരസസ് തഥാ
 16 ധർമ്മകാമാൾ ച രാജാനോ ബ്രാഹ്മണാ ധർമ്മലക്ഷണാഃ
 തസ്മാദ് രാജാ ദ്വിജാതീനാം പ്രയതേതേഹ രക്ഷണേ
 17 രജ്ഞാം ഹി വിഷയേ യേഷാം അവസീദന്തി സാധവഃ
 ഹീനാസ് തേ സ്വഗൃണൈഃ സർവൈഃ പ്രേത്യാവാൻ മാർഗഗാമിനഃ
 18 രാജ്ഞാം തു വിഷയേ യേഷാം സാധവഃ പരിരക്ഷിതാഃ
 തേ ിസ്തീംൽ ലോകേ പ്രമോദന്തേ പ്രേത്യ ചാനന്ത്യം ഏവ ച
 പ്രാപ്തവന്തി മഹാത്മാന ഇതി വിത്തദ്വിജർഷഭാഃ
 19 അത ഊർധ്വം പ്രവക്ഷ്യാമി നിയതം ധർമ്മലക്ഷണം
 അഹിംസാ ലക്ഷണോ ധർമോ ഹിംസാ ചാധർമ്മലക്ഷണാ
 20 പ്രകാശലക്ഷണാ ദേവാ മനുഷ്യാഃ കർമ്മ ലക്ഷണാഃ
 ശബ്ദലക്ഷണം ആകാശം വായുസ് തു സ്തർശലക്ഷണഃ
 21 ജ്യോതിഷാം ലക്ഷണം രൂപം ആപശ് ച രസലക്ഷണാഃ
 ധരണീ സർവഭൂതാനാം പൃഥിവീ ഗന്ധലക്ഷണാ
 22 സ്വരവ്യഞ്ജന സംസ്കാരാ ഭാരതീ സത്യലക്ഷണാ
 മനസോ ലക്ഷണം ചിന്താ തഥോക്താ ബുദ്ധിർ അന്യയാത്
 23 മനസാ ചിന്തയാനോ ിർഥാൻ ബുദ്ധ്യാ ചൈവ വ്യവസ്യതി
 ബുദ്ധിർ ഹി വ്യവസായേന ലക്ഷ്യതേ നാത്ര സംശയഃ
 24 ലക്ഷണം മഹതോ ധ്യാനം അവ്യക്തം സാധു ലക്ഷണം
 പ്രവൃത്തി ലക്ഷണോ യോഗോ ജ്ഞാനം സംന്യാസലക്ഷണം
 25 തസ്മാജ് ജ്ഞാനം പുരസ്കൃത്യ സംന്യസേദ് ഇഹ ബുദ്ധിമാൻ
 സംന്യാസീ ജ്ഞാനസംയുക്തഃ പ്രാപ്നോതി പരമാം ഗതിം
 അതീതോ ിദ്വന്ദ്യം അഭ്യേതി തഥോ മൃത്യുജരാതിശം
 26 ധർമ്മലക്ഷണസംയുക്തം ഉക്തം വോ വിധിവൻ മയാ
 ഗുണാനാം ഗ്രഹണം സമ്യഗ് വക്ഷ്യാമ്യ് അഹം അതഃ പരം
 27 പാർഥിവോ യസ് തു ഗന്ധോ വൈ പ്രാണേനേഹ സ ഗൃഹ്യതേ
 പ്രാണസ്ഥശ് ച തഥാ വായുർ ഗന്ധജ്ഞാനേ വിധീയതേ
 28 അപാം ധാതുരസോ നിത്യം ജീഹ്വയാ സ തു ഗൃഹ്യതേ
 ജീഹ്വാസ്ഥശ് ച തഥാ സോമോ രസജ്ഞാനേ വിധീയതേ
 29 ജ്യോതിഷശ് ച ഗുണോ രൂപം ചക്ഷുഷാ തച് ച ഗൃഹ്യതേ
 ചക്ഷുഃസ്ഥശ് ച തഥാദിത്യോ രൂപജ്ഞാനേ വിധീയതേ
 30 വായവ്യസ് തു തഥാ സ്തർശസ് ത്വചാ പ്രജ്ഞായതേ ച സഃ
 ത്വക്ലിഥശ് ചൈവ തഥാ വായുഃ സ്തർശജ്ഞാനേ വിധീയതേ

31 ആകാശസ്യ ഗുണോ ഘോഷഃ ശ്രോത്രേണ സ തു ഗൃഹ്യതേ
ശ്രോത്രസ്ഥഥാഗ് ച ദിശഃ സർവാഃ ശബ്ദജ്ഞാനേ പ്രകീർതിതാഃ
32 മനസസ് തു ഗുണഗ് ചിന്താ പ്രജ്ഞയാ സ തു ഗൃഹ്യതേ
ഏദിസ്ഥ ചേതനാ ധാതുർ മനോ ജ്ഞാനേ വിധിയതേ
33 ബുദ്ധിർ അധ്യവസായേന ധ്യാനേന ച മഹാംസ് തഥാ
നിശ്ചിത്യ ഗ്രഹണം നിത്യം അവ്യക്തം നാത്ര സംശയഃ
34 അലിംഗ ഗ്രഹണോ നിത്യഃ ക്ഷേത്രജ്ഞോ നിർഗുണാത്മകഃ
തസ്മാദ് അലിംഗഃ ക്ഷേത്രജ്ഞഃ കേവലം ജ്ഞാനലക്ഷണഃ
35 അവ്യക്തം ക്ഷേത്രം ഉദ്ദിഷ്ടം ഗുണാനാം പ്രവോപ്യയം
സദാ പശ്യാമ്യ് അഹം ലീനം വിജാനാമി ശൃണോമി ച
36 പുരുഷസ് തദ് വിജാനീതേ തസ്മാത് ക്ഷേത്രജ്ഞ ഉച്യതേ
ഗുണവൃത്തം തഥാ കൃത്സം ക്ഷേത്രജ്ഞഃ പരിപശ്യതി
37 ആദിമധ്യാവസാനാന്തം സൃജ്യമാനം അചേതനം
ന ഗുണാ വിദുർ ആത്മാനം സൃജ്യമാനം പുനഃ പുനഃ
38 ന സത്യം വേദ വൈ കശ് ചിത് ക്ഷേത്രജ്ഞസ് ത്വ് ഏവ വിന്ദതി
ഗുണാനാം ഗുണഭൂതാനാം യത് പരം പരതോ മഹത്
39 തസ്മാദ് ഗുണാംഗ് ച തത്ത്വം ച പരിത്യജ്യേഹ തത്ത്വവിത്
ക്ഷീണദോഷോ ഗുണാൻ ഹിത്യാ ക്ഷേത്രജ്ഞം പ്രവിശത്യ് അഥ
40 നിർദ്വന്ദ്വോ നിർനമഃ കാരോ നിഃ സ്വധാ കാര ഏവ ച
അചലഗ് ചാനികേതഗ് ച ക്ഷേത്രജ്ഞഃ സ പരോ വിദുഃ

അധ്യായം 44

1 [ബ്ര]

യദ് ആദിമധ്യപര്യന്തം ഗ്രഹണോപായം ഏവ ച
 നാമ ലക്ഷണസംയുക്തം സർവം വക്ഷ്യാമി തത്തത്വഃ
 2 അഹഃ പൂർവം തതോ രാത്രിർ മാസാഃ ശുക്ലാദയഃ സൂതാഃ
 ശ്രവിഷ്യാദീനി ജക്ഷാണി ജതവഃ ശിശിരാദയഃ
 3 ഭൂമിർ ആദിസ് തു ഗന്ധാനാം രസാനാം ആപ ഏവ ച
 രൂപാണാം ജ്യോതിർ ആദിസ് തു സ്തർശാദിർ വായുർ ഉച്യതേ
 ശബ്ദസ്യാദിസ് തഥാകാശം ഏഷ ഭൂതകൃതോ ഗുണഃ
 4 അതഃ പരം പ്രവക്ഷ്യാമി ഭൂതാനാം ആദിം ഉത്തമം
 ആദിത്യോ ജ്യോതിഷാം ആദിർ അഗ്നിർ ഭൂതാദിർ ഇഷ്യതേ
 5 സാവിത്രി സർവവിദ്യാനാം ദേവതാനാം പ്രജാപതിഃ
 ഓങ്കാരഃ സർവവേദാനാം വചസാം പ്രാണ ഏവ ച
 യദ് യസ്മിൻ നിയതം ലോകേ സർവം സാവിത്രം ഉച്യതേ
 6 ഗായത്രി ഛന്ദസാം ആദിഃ പശുനാം അജ ഉച്യതേ
 ഗാവശ് ചതുഷ്പദാം ആദിർ മനുഷ്യാണാം ദിജായതഃ
 7 ശ്യേനഃ പതത്രിണാം ആദിർ യജ്ഞാനാം ഹൃതം ഉത്തമം
 പരിസർപിണാം തു സർവേഷാം ജ്യേഷ്ഠഃ സർപോ ദിജോത്തമാഃ
 8 കൃതം ആദിർ യുഗാനാം ച സർവേഷാം നാത്ര സംശയഃ
 ഹിരണ്യം സർവരത്നാനാം ഓഷധീനാം യവാസ് തഥാ
 9 സർവേഷാം ഭക്ഷ്യഭോജ്യാനാം അന്നം പരമം ഉച്യതേ
 ദ്രവാണാം ചൈവ സർവേഷാം പേയാനാം ആപ ഉത്തമഃ
 10 സ്ഥാവരാണാം ച ഭൂതാനാം സർവേഷാം അവിശേഷതഃ
 ബ്രഹ്മ ക്ഷേത്രം സദാ പുണ്യം പ്ലക്ഷഃ പ്രഥമജഃ സൂതഃ
 11 അഹം പ്രജാപതിനാം ച സർവേഷാം നാത്ര സംശയഃ
 മമ വിഷ്ണുർ അചിന്ത്യാത്മാ സ്വയംഭൂർ ഇതി സ സൂതഃ
 12 പർവതാനാം മഹാമേരഃ സർവേഷാം അഗ്രജഃ സൂതഃ
 ദിശാം ച പ്രദിശാം ചോർധ്വാ ദിഗ് ജാതാ പ്രഥമം തഥാ
 13 തഥാ ത്രിപഥഗാ ഗംഗാ നദീനാം അഗ്രജാ സൂതാ
 തഥാ സരോദ പാനാനാം സർവേഷാം സാഗരോ fഗ്രജഃ
 14 ദേവദാനവ ഭൂതാനാം പിശാചോരഗരക്ഷസാം
 നരകിന്ദ്ര യക്ഷാണാം സർവേഷാം ഈശ്വരഃ പ്രഭുഃ
 15 ആദിർ വിശ്വസ്യ ജഗതോ വിഷ്ണുർ ബ്രഹ്മമയോ മഹാൻ

ഭൂതം പരതരം തസ്മാത് ഞൈത്രലോക്യേ നേഹ വിദ്യതേ
 16 ആശ്രമാണാം ച ഗാർഹസ്ഥ്യം സർവേഷാം നാത്ര സംശയഃ
 ലോകാനാം ആദിർ അവൃക്തം സർവസ്യാന്തസ് തദ് ഏവ ച
 17 അഹാന്യ് അസ്തമയാന്താനി ഉദയാന്താ ച ശർവരീ
 സുഖസ്യാന്തഃ സദാ ദുഃഖം ദുഃഖസ്യാന്തഃ സദാ സുഖം
 18 സർവേ ക്ഷയാന്താ നിചയാഃ പതനാന്താഃ സമൃച്ഛയാഃ
 സംയോഗാ വിപ്രയോഗാന്താ മരണാന്തം ഹി ജീവിതം
 19 സർവം കൃതം വിനാശാന്തം ജാതസ്യ മരണം ധ്രുവം
 അശാശ്വതം ഹി ലോകേ ിസ്തിൻ സർവം സ്ഥാവരജംഗമം
 20 ഇഷ്ടം ദത്തം തപോ ിധീതം വ്രതാനി നിയമാശ് ച യേ
 സർവം ഏതദ് വിനാശാന്തം ജ്ഞാനസ്യാന്തോ ന വിദ്യതേ
 21 തസ്മാജ് ജ്ഞാനേന ശുദ്ധേന പ്രസന്നാന്തമാ സമാഹിതഃ
 നിർമമോ നിരഹങ്കാരോ മുച്യതേ സർവപാപ്മഭിഃ

അധ്യായം 45

1 [ബ്ര]

ബുദ്ധിസാരം മന സ്തംഭം ഇന്ദ്രിയഗ്രാമബന്ധനം
 മഹാഭൂതാര വിഷ്ണുഭം നിമേഷ പരിവേഷ്യനം
 2 ജരാ ശോകസമാവിഷ്ടം വ്യാധിവ്യസനസഞ്ചരം
 ദേശകാലവിചാരിദം ശ്രമവ്യായാമം അനിസ്വനം
 3 അഹോരാത്ര പരിക്ഷേപം ശീതോഷ്ണപരിമണ്ഡലം
 സുഖദുഃഖാന്ത സങ്കേശം ക്ഷുത്പിപാസാവകീലനം
 4 ഛായാ തപ വിലേഖം ച നിമേഷോന്മേഷ വിഹൃലം
 ഘോരമോഹജനാകീർണം വർത്തമാനം അചേതനം
 5 മാസാർയ മാസഗണിതം വിഷമം ലോകസഞ്ചരം
 തമോ നിചയപങ്കം ച രജോ വേഗപ്രവർത്തകം
 6 സത്യാലങ്കാര ദീപ്തം ച ഗുണസംഘാത മണ്ഡലം
 സ്വരവിഗ്രഹ നാദീകം ശോകസംഘാത വർത്തനം
 7 ക്രിയാ കാരണസംയുക്തം രാഗവിസ്താരം ആയതം
 ലോഭേഷ്ണോ പരിസംഖ്യാതം വിവിക്തജ്ഞാനസംഭവം
 8 ഭയമോഹപരീവാരം ഭൂതസംമോഹ കാരകം
 ആനന്ദ പ്രീതിധാരം ച കാമക്രോധപരിഗ്രഹം
 9 മഹദ് ആദി വിശേഷാന്തം അസക്തപ്രഭവാവ്യയം
 മനോജവനം അശ്രാന്തം കാലചക്രം പ്രവർത്തതേ
 10 ഏതദ് ദ്വന്ദ്വ സമായുക്തം കാലചക്രം അചേതനം
 വിസൃജേത് സക്ഷിപേച് ചാപി ബോധയേത് സാമരം ജഗത്
 11 കാലചക്രപ്രവൃത്തിം ച നിവൃത്തിം ചൈവ തത്ത്വതഃ
 കാലചക്രപ്രവൃത്തിം ച നിവൃത്തിം ചൈവ തത്ത്വതഃ
 യസ് തു വേദ നരോ നിത്യം ന സ ഭൂതേഷു മുഹ്യതി
 12 വിമുക്തഃ സർവസങ്ക്ലേശൈഃ സർവദ്വന്ദ്വാതിഗോ മുനിഃ
 വിമുക്തഃ സർവപാപേഭ്യഃ പ്രാപ്നോതി പരമാം ഗതിം
 13 ഗൃഹസ്ഥോ ബ്രഹ്മ ചാതീ ച വാനപ്രസ്ഥോ ഫല ഭിക്ഷുകഃ
 ചത്വാര ആശ്രമാഃ പ്രോക്താഃ സർവേ ഗാർഹസ്ഥ്യ മൂലകാഃ
 14 യഃ കശ് ചിദ് ഇഹ ലോകേ ച ഹ്യ് ആഗമഃ സന്ധികീർത്തിതഃ
 തസ്യന്ത ഗമനം ശ്രേയഃ കീർത്തിർ ഏഷാ സനാതനീ
 15 സംസ്കാരൈഃ സംസ്കൃതഃ പൂർവം യഥാവച് ചരിതവ്രതഃ
 ജാതൗ ഗുണവിശിഷ്ടായാം സമാവർത്തേത വേദവിത്

16 സ്വദാരനിരതോ ദാസ്തഃ ശിഷ്ടാചാരോ ജിതേന്ദ്രിയഃ
 പഞ്ചഭിശ് ച മഹായജ്ഞൈഃ ശ്രദ്ധയാനോ യജേത ഹ
 17 ദേവതാതിഥിശിഷ്ടാശീ നിരതോ വേദ കർമ്മസു
 ഇജ്യാ പ്രദാനയുക്തശ് ച യഥാശക്തി യഥാവിധി
 18 ന പാണിപാദചപലോ ന നേത്രചപലോ മുനിഃ
 ന ച വാഗ് അംഗചപല ഇതി ശിഷ്ടസ്യ ഗോചരഃ
 19 നിത്യയജ്ഞോപവീതീ സ്യച്ഛുക്ല വാസാഃ ശുചിവ്രതാഃ
 നിയതോ ദമദാനാഭ്യോ സദാ ശിഷ്യൈശ് ച സംവിശേത്
 20 ജിതശിശ്ലോദരോ മൈത്രഃ ശിഷ്ടാചാര സമാഹിതഃ
 വൈണവീം ധാരയേദ് യഷ്ടിം സോദകം ച കമണ്ഡലുഃ
 21 അധീത്യാധ്യാപനം കര്യാത് തഥാ യജന യാജനേ
 ദാനം പ്രതിഗ്രഹം ചൈവ ഷഡ്ഗുണാം വൃത്തിം ആചരേത്
 22 ത്രീണി കർമാണി യാനീഹ ബ്രാഹ്മണാനാം തു ജീവികാ
 യാജനാധ്യാപനേ ചോഭേ ശുദ്ധാച് ചാപി പ്രതിഗ്രഹഃ
 23 അവശേഷാണി ചാന്യാനി ത്രീണി കർമാണി യാനി തു
 ദാനം അധ്യയനം യജ്ഞോ ധർമ്മയുക്താനി താനി തു
 24 തേഷ്ച്ഛപ്രമാദം കർവീത ത്രീഷു കർമ്മസു ധർമ്മവിത്
 ദാനോ മൈത്രഃ ക്ഷമാ യുക്തഃ സർവഭൂതസമോ മുനിഃ
 25 സർവം ഏതദ് യഥാശക്തി വിപ്രോ നിർവർതയഞ് ശുചിഃ
 ഏവം യുക്തോ ജയേത് സ്വർഗം ഗൃഹസ്ഥഃ സംശിതവ്രതഃ

അധ്യായം 46

1 [ബ്ര]

ഏവം ഏതേന മാർഗേണ പൂർവോക്തേന യഥാവിധി
അധീതവാൻ യഥാശക്തി തഥൈവ ബ്രഹ്മചര്യവാൻ
2 സ്വധർമ്മനിരതോ വിദ്വാൻ സർവേന്ദ്രിയയതോ മുനിഃ
ഗുരോഃ പ്രിയഹിതേ യുക്തഃ സത്യധർമ്മപരഃ ശുചിഃ
3 ഗുരുന്നാ സമനജ്ഞാതോ ഭൂജ്ജിതാനനം അകുത്സയൻ
ഹവിഷ്യ ദൈക്ഷ്യ ഭൂക് ചാപി സ്ഥാനാസന വിഹാരവാൻ
4 ദ്രികാലം അഗ്നിം ജുഹ്വാനഃ ശുചിർ ഭൂത്വാ സമാഹിതഃ
ധാരയീത സദാ ദണ്ഡം ബൈലം പാലാശം ഏവ വാ
5 ക്ഷൗരം കാർപാസികം വാപി മൃഗാജിനം അമാപി വാ
സർവം കാഷായരക്തം സ്യാദ് വാസോ വാപി ദ്രിജസ്യ ഹ
6 മേഖലാ ച ഭവേൻ മൗജ്ജി ജടി നിത്യോദകസ് തഥാ
യജ്ഞോപവീതി സ്വാധ്യായീ അല്പപ്ല നിയതവ്രതഃ
7 പൂതാഭിശ് ച തഥൈവാദ്ഭിഃ സദാ ദൈവതതർപണം
ഭാവേന നിയതഃ കർവൻ ബ്രഹ്മ ചാരീ പ്രശസ്യതേ
8 ഏവം യുക്തോ ജയേത് സ്വർഗം ഊർധ്വരേതാഃ സമാഹിതഃ
ന സംസരതി ജാതീഷു പരമം സ്ഥാനം ആശ്രിതഃ
9 സംസ്കൃതഃ സർവസംസ്കാരൈസ് തഥൈവ ബ്രഹ്മചര്യവാൻ
ഗ്രാമാൻ നിഷ്ക്രമ്യ ചാരണ്യം മുനിഃ പ്രവ്രജിതോ വസേത്
10 ചർമ്മ വൽകലസംവീതഃ സ്വയം പ്രാതർ ഉപസ്മൃശേത്
അരണ്യഗോചരോ നിത്യം ന ഗ്രാമം പ്രവിശേത് പുനഃ
11 അർചയന്ന് അതിഥീൻ കാലേ ദദ്യാച് ചാപി പ്രതിശ്രൂയം
ഫലപത്രാവരൈർ മുഖൈഃ ശ്യാമാകേന ച വർതയൻ
12 പ്രവൃത്തം ഉദകം വായം സർവം വാനേയം ആ തൃണാത്
പ്രാശ്നീയാദ് ആനുപൂർവ്യേണ യഥാ ദീക്ഷം അതന്ദ്രിതഃ
13 ആ മൂലഭല ഭിക്ഷാഭിർ അർചേദ് അതിഥിം ആഗതം
യദ് ഭക്ഷഃ സ്യാത് തതോ ദദ്യാദ് ഭിക്ഷാം നിത്യം അതന്ദ്രിതഃ
14 ദേവതാതിഥിപൂർവം ച സദാ ഭൂജ്ജിത വാഗ്യതഃ
അസ്തന്ദിത മനാശ് ചൈവ ലഘ്യാശീ ദേവതാശ്രൂയഃ
15 ദാനോ മൈത്രഃ ക്ഷമാ യുക്തഃ കേശശ്ശശ്രൂച ധാരയൻ
ജുഹ്വൻ സ്വാധ്യായശീലശ് ച സത്യധർമ്മപരായണഃ
16 ത്യക്തദേഹഃ സദാ ദക്ഷോ വനനിത്യഃ സമാഹിതഃ

ഏവം യുക്തോ ജയേത് സ്വർഗം വാന പ്രസേഥാ ജിതേന്ദ്രിയഃ
 17 ഗൃഹസേഥാ ബ്രഹ്മചാരി ച വാനപ്രസേഥാ ിഥ വാ പുനഃ
 യ ഇച്ഛേൻ മോക്ഷം ആസ്ഥാതും ഉത്തമാം വൃത്തിം ആശ്രയേത്
 18 അഭയം സർവഭൂതേഷ്യോ ദത്തവാ നൈഷ്കർമ്യം ആചരേത്
 സർവഭൂതഹിതോ മൈത്രഃ സർവേന്ദ്രിയയതോ മുനിഃ
 19 അയാചിതം അസക്തം പ്ലം ഉപപന്നം യദൃച്ഛയാ
 ജോഷയേത സദാ ഭോജ്യം ഗ്രാസം ആഗതം അസ്മഹഃ
 20 യാത്രാ മാത്രം ച ഭുഞ്ജീത കേവലം പ്രാണയാത്രികം
 ധർമലബ്ധം തഥാശ്ലീയാൻ ന കാമം അനുവർതയേത്
 21 ഗ്രാസാദ് ആച്ഛാദനാച് ചാന്യൻ ന ഗൃഹ്ണീയാത് കഥം ചന
 യാവദ് ആഹാരയേത് താവത് പ്രതിഗൃഹ്ണീത നാനൃഥാ
 22 പരേഷ്യോ ന പ്രതിഗ്രാഹ്യം ന ച ദേയം കദാ ചന
 ദൈന്യഭാവാച് ച ഭൂതാനാം സംവിഭജ്യ സദാ ബുധഃ
 23 നാദദീത പരസ്യാനി ന ഗൃഹ്ണീയാദ് അയാചിതം
 ന കിം ചിദ് വിഷയം ഭൂത്വാ സ്വഹയേത് തസ്യ വൈ പുനഃ
 24 മൃദം ആപസ് തഥാശ്ശാനം പത്രപുഷ്പഫലാനി ച
 അസംവൃതാനി ഗൃഹ്ണീയാത് പ്രവൃത്താനീഹ കാര്യവാൻ
 25 ന ശിൽപജീവികാം ജീവേദ് ദ്വിർ അന്നം നോത കാമയേത്
 ന ദ്വേഷ്ടാ നോപദേഷ്ടാ ച ഭവേത നിരുപസ്കൃതഃ
 ശ്രദ്ധാ പുതാനി ഭുഞ്ജീത നിമിത്താനി വിവർജയേത്
 26 മൂധാ വൃത്തിർ അസക്തശ് ച സർവഭൂതൈർ അസംവിദം
 കൃത്വാ വഹ്നിം ചരേദ് ദൈക്ഷ്യം വിധുമേ ഭൂതവജ് ജനേ
 27 വൃത്തേ ശരാവസമ്പാതേ ദൈക്ഷ്യം ലിപ്സേത മോക്ഷവിത്
 ലാഭേ ന ച പ്രഹൃഷ്യേത നാലാഭേ വിമനാ ഭവേത്
 28 മാത്രാശീ കാലം ആകാങ്കഷംശ് ചരേദ് ദൈക്ഷ്യം സമാഹിതഃ
 ലാഭം സാധാരണം നേച്ഛേൻ ന ഭുഞ്ജീതാഭിപുജീതഃ
 അഭിപുജീത ലാഭാദ് ധി വിജുഗൃഹ്ണേത ഭിക്ഷുകഃ
 29 ശുക്താനൃത് അമ്ബാനി തിക്താനി കഷായ കടുകാനി ച
 നാസ്യാദധീത ഭുഞ്ജാനോ രസാംശ് ച മധുരാംസ് തഥാ
 യാത്രാ മാത്രം ച ഭുഞ്ജീത കേവലം പ്രാണയാത്രികം
 30 അസംരോധേന ഭൂതാനാം വൃത്തിം ലിപ്സേത മോക്ഷവിത്
 ന ചാന്യം അനുഭിക്ഷേത ഭിക്ഷമാണഃ കഥം ചന
 31 ന സംനികാശയേദ് ധർമം വിവിക്തേ വിരജാശ് ചരേത്

ശൂന്യാഗാരം അരണ്യം വാ വൃക്ഷമൂലം നദീം തഥാ
 പ്രതിശ്രുയാർഥം സേവേത പാർവതീം വാ പുനർ ഗുഹാം
 32 ഗ്രാമൈക രാത്രികോ ഗ്രീഷ്മേ വർഷാസ്യ ഏകത്ര വാ വസേത്
 അധ്യാ സൂര്യേണ നിർദിഷ്ടഃ കീടവച് ച ചരേൻ മഹീം
 33 ദയാർഥം ചൈവ ഭൂതാനാം സമീക്ഷ്യ പൃഥിവീം ചരേത്
 സഞ്ചയാംശ് ച ന കർവീത സ്നേഹവാസം ച വർജയേത്
 34 പുതേന ചാഭസോ നിത്യം കാര്യം കർവീത മോക്ഷവിത്
 ഉപസൃശേദ് ഉജ്ജ്യാദിർ അദ്ഭിശ് ച പുരുഷഃ സദാ
 35 അഹിംസാ ബ്രഹ്മചര്യം ച സത്യം ആർജവം ഏവ ച
 അക്രോധശ് ചാനസ്യയാ ച ദമോ നിത്യം അപൈതൃതം
 36 അഷ്ടാസ്യ ഏതേഷു യുക്തഃ സ്യാദ് വ്രതേഷു നിയതേന്ദ്രിയഃ
 അപാപം അശഠം വൃത്തം അജീഹം നിത്യം ആചരേത്
 37 ആശീർ യുക്താനി കർമാണി ഹിംസാ യുക്താനി യാനി ച
 ലോകസംഗ്രഹ ധർമ്മം ച നൈവ കര്യാൻ ന കാരയേത്
 38 സർവഭാവാനാൻ അതിക്രമ്യ ലഘു മാത്രഃ പരിവ്രജേത്
 സമഃ സർവേഷു ഭൂതേഷു സ്ഥാവരേഷു ചരേഷു ച
 39 പരം നോദ്ദേജയേത് കം ചിൻ ന ച കസ്യ ചിദ് ഉദിജേത്
 വിശ്വാസ്യഃ സർവഭൂതാനാം അഗ്രോ മോക്ഷവിദ് ഉച്യതേ
 40 അനാഗതം ച ന ധ്യായേൻ നാതീതം അനചിന്തയേത്
 വർതമാനം ഉപേക്ഷേത കാലാകാക്ഷീ സമാഹിതഃ
 41 ന ചക്ഷുഷാ ന മനസാ ന വാചാ ദൃഷയേത് ക്വ ചിത്
 ന പ്രത്യക്ഷം പരോക്ഷം വാ കിം ചിദ് ദൃഷ്ടം സമാചരേത്
 42 ഇന്ദ്രിയാണ്യ് ഉപസംഹൃത്യ കൂർമോ ങ്ഗാനീവ സർവവശഃ
 ക്ഷിണേന്ദ്രിയ മനോ ബുദ്ധിർ നിരീക്ഷേത നിരിന്ദ്രിയഃ
 43 നിർദ്വന്ദ്വോ നിർനമസ്സാരോ നിഃസ്യാഹാ കാര ഏവ ച
 നിർമമോ നിരഹങ്കാരോ നിര്യോഗക്ഷേമ ഏവ ച
 44 നിരാശീഃ സർവഭൂതേഷു നിരാസംഗോ നിരാശ്രയഃ
 സർവജ്ഞഃ സർവതോ മുക്തോ മുച്യതേ നാരത്ര സംശയഃ
 45 അപാണി പാദപൃഷ്ഠം തം അശിരസ്തം അന്തദരം
 പ്രഹീണ ഗുണകർമാണം കേവലം വിമലം സ്ഥിരം
 46 അഗന്ധ രസം അസ്പർശം അരൂപാശബ്ദം ഏവ ച
 അത്യഗ് അസ്മദ് അഥ വാമജ്ജം അമാംസം അപി ചൈവ ഹ
 47 നിശ്ചിന്തം അവ്യയം നിത്യം ഹൃദിസ്ഥം അപി നിത്യദാ

സർവഭൂതസ്ഥം ആത്മാനം യേ പശ്യന്തി ന തേ മൃതാഃ
 48 ന തത്ര ക്രമതേ ബുദ്ധിർ നേന്ദ്രിയാണി ന ദേവതാഃ
 വേദാ യജ്ഞാശ് ച ലോകാശ് ച ന തപോ ന പരാക്രമഃ
 യത്ര ജ്ഞാനവതാം പ്രാപ്തീർ അലിംഗ ഗ്രഹണാ സ്മൃതാ
 49 തസ്മാദ് അലിംഗോ ധർമ്മജ്ഞോ ധർമ്മവ്രതം അനുവ്രതഃ
 ഗുഡധർമ്മാശ്രിതോ വിദ്വാൻ അജ്ഞാതചരിതം ചരേത്
 50 അമൃശോ മൃശ രൂപേണ ചരേദ് ധർമ്മം അദൃശയൻ
 യഥൈനം അവമന്യേരൻ പരേ സതതം ഏവ ഹി
 51 തഥാ വൃത്തശ് ചരേദ് ധർമ്മം സതാം വർത്താവിദൃശയൻ
 യോ ഹ്യ് ഏവംവൃത്തസമ്പന്നഃ സ മൂനിഃ ശ്രേഷ്ഠ ഉച്യതേ
 52 ഇന്ദ്രിയാണീന്ദ്രിയാർഥാംശ് ച മഹാഭൂതാനി പഞ്ച ച
 മനോ ബുദ്ധിർ അമാത്മാനം അവ്യക്തം പുരുഷം തഥാ
 53 സർവം ഏതത് പ്രസംഖ്യായ സമ്യക് സന്ത്യജ്യ നിർമലഃ
 തഃ സ്വർഗം അവാപ്നോതി വിമുക്തഃ സർവബന്ധനൈഃ
 54 ഏതദ് ഏവാന്ത വേലായാം പരിസംഖ്യായ തത്ത്വവിത്
 ധ്യായേദ് ഏകാന്തം ആസ്ഥായ മൂഢ്യതേ ിഥ നിരാശ്രയഃ
 55 നിർമുക്തഃ സർവസംഗേഭ്യോ വായുർ ആകാശഗോ യഥാ
 ക്ഷീണകോശോ നിരാതങ്കഃ പ്രാപ്നോതി പരമം പദം

അധ്യായം 47

1 [ബ്ര]

സംന്യാസം തപ ഇത്യ് ആഹുർ വൃദ്ധാ നിശ്ചിത ദർശിനഃ
 ബ്രാഹ്മണാ ബ്രഹ്മയോനിസ്ഥാ ജ്ഞാനം ബ്രഹ്മ പരം വിദുഃ
 2 അവിദുരാത് പരം ബ്രഹ്മ വേദ വിദ്യാ വ്യപാശ്രയം
 നിർദ്വന്ദ്വം നിർമുണം നിത്യം അചിന്ത്യം ഗുഹ്യം ഉത്തമം
 3 ജ്ഞാനേന തപസാ ചൈവ ധീരഃ പശ്യന്തി തത് പദം
 നിർണിശ്ച തമസഃ പുതാ വ്യുക്ത്രാന്ത രജസോ fമലഃ
 4 തപസാ ക്ഷേമം അധ്യാനം ഗച്ഛന്തി പരമൈഷിണഃ
 സംന്യാസനിരതാ നിത്യം യേ ബ്രഹ്മ വിദുഷോ ജനഃ
 5 തപഃ പ്രദീപ ഇത്യ് ആഹുർ ആചാരോ ധർമസാധകഃ
 ജ്ഞാനം ത് ഏവ പരം വിദ്മ സംന്യാസസ് തപ ഉത്തമം
 6 യസ് തു വേദ നിരാബാധം ജ്ഞാനം തത്ത്വവിനിശ്ചയാത്
 സർവഭൂതസ്ഥം ആത്മാനം സ സർവഗതിർ ഇഷ്യതേ
 7 യോ വിദ്വാൻ സഹ വാസം ച വിവാസം ചൈവ പശ്യതി
 തഥൈവൈകത്യ നാനായേ സ ദുഃഖാത് പരിമുച്യതേ
 8 യോ ന കാമയതേ കിം ചിൻ ന കിം ചിദ് അവമന്യതേ
 ഇഹ ലോകസ്ഥ ഏവൈഷ ബ്രഹ്മഭൂതായ കൽപതേ
 9 പ്രധാനഗുണതത്ത്വജ്ഞഃ സർവഭൂതവിധാനവിത്
 നിർമമോ നിരഹങ്കാരോ മുച്യതേ നാത്ര സംശയഃ
 10 നിർദ്വന്ദ്വോ നിർനമഃ കാരോ നിഃ സ്വധാ കാര ഏവ ച
 നിർമുണം നിത്യം അദ്വന്ദ്വം പ്രശമേനൈവ ഗച്ഛതി
 11 ഹിത്യാ ഗുണമയം സർവം കർമ്മ ജന്തുഃ ശുഭാശുഭലോഭയഃ
 ഉഭേ സത്യാനുതേ ഹിത്യാ മുച്യതേ നാത്ര സംശയഃ
 12 അവ്യക്തബീജപ്രഭവോ ബുദ്ധിസ്സന്ധമയോ മഹാൻ
 മഹാഹങ്കാര വിഹപ ഇന്ദ്രിയാന്തര കോടരഃ
 13 മഹാഭൂതവിശാഖശ് ച വിശേഷപ്രതിശാഖവാൻ
 സദാ പർണ്ണഃ സപാ പുഷ്പഃ ശുഭാശുഭഫലോദയഃ
 ആജീവഃ സർവഭൂതാനാം ബ്രഹ്മ വൃക്ഷഃ സനാതനഃ
 14 ഏതച് ഛിത്താ ച ഭിത്താ ച ജ്ഞാനേന പരമാസിനാ
 ഹിത്യാ ചാമരതാന്ത്യാപ്യ ജഹ്യാദ് വൈ മൃത്യുജന്മനി
 നിർമമോ നിരഹങ്കാരോ മുച്യതേ നാത്ര സംശയഃ
 15 ദ്വാവ് ഏതൗ പക്ഷിണൗ നിത്യൗ സഖായൗ ചാപ്യ് അചേതനൗ

ഏതാദ്യം ഇ പരോ യസ്യ ചേതനാവാൻ ഇതി സ്മൃതഃ

16 അചേതനഃ സത്ത്വസംഘാത യുക്തഃ; സത്ത്വാത് പരം ചേതയതേ ഫന്തരാത്മാ
സ ക്ഷേത്രജ്ഞഃ സത്ത്വസംഘാത ബുദ്ധിർ; ഗുണാതിഗോ മുച്യതേ മൃത്യുപാശാത്

അധ്യായം 48

1 [ബ്ര]

കേ ചിദ് ബ്രഹ്മമയം വൃക്ഷം കേ ചിദ് ബ്രഹ്മമയം മഹത്
കേ ചിത് പുരുഷം അവ്യക്തം കേ ചിത് പരം അനാമയം
മന്യന്തേ സർവം അപ്യ ഏതദ് അവ്യക്തപ്രഭവോവ്യയം
2 ഉച്യാസ മാത്രം അപി ചേദ് യോ fന്തകാലേ സമോ ഭേവത്
ആത്മാനം ഉപസംഗമ്യ സോ fമൃതത്വായ കൽപതേ
3 നിമേഷ മാത്രം അപി ചേത് സംയമ്യാത്മാനം ആത്മനി
ഗച്ഛത്യ് ആത്മപ്രസാദേന വിദുഷാം പ്രാപ്തം അവ്യയാം
4 പ്രാണായാമൈർ അഥ പ്രാണാൻ സംയമ്യ സ പുനഃ പുനഃ
ദശ ദ്വാദശദീർ വാപി ചതുർവിംശാത് പരം തതഃ
5 ഏവം പൂർവം പ്രസന്നാത്മാ ലഭതേ യദ് യദ് ഇച്ഛതി
അവ്യക്താത് സത്ത്വം ഉദ്രിക്തം അമൃതത്വായ കൽപതേ
6 സത്ത്വാത് പരതരം നാന്യത് പ്രശംസന്തീഹ തദ്വിദഃ
അനമാനാദ് വിജാനീമഃ പുരുഷം സത്ത്വസംശ്രയം
ന ശക്യം അന്യഥാ ഗതും പുരുഷം തം അഥോ ദ്വിജാഃ
7 ക്ഷമാ യുതിർ അഹിംസാ ച സമതാ സത്യം ആർജവം
ജ്ഞാനം ത്യാഗോ fഥ സംന്യാസഃ സാത്തികം വൃത്തം ഇഷ്യതേ
8 ഏതേനൈവാനമാനേന മന്യന്തേ fഥ മനീഷിണഃ
സത്ത്വം ച പുരുഷശ് ചൈകസ തത്ര നാസ്തി വിചാരണാ
9 ആഹുർ ഏകേ ച വിദ്വാംസോ യേ ജ്ഞാനേ സുപ്രതിഷ്ഠിതാഃ
ക്ഷേത്രജ്ഞസത്ത്വയോർ ഐക്യം ഇത്യ് ഏതൻ നോപപദ്യതേ
10 പൃഥഗ് ഭൂതസ് തതോ നിത്യം ഇത്യ് ഏതദ് അവിചാരിതം
പൃഥഗ്ഭാവശ് ച വിജേന്തയഃ സഹജശ് ചാപി തത്ത്വതഃ
11 തഥൈവൈകത്വ നാനാത്വം ഇഷ്യതേ വിദുഷാം നയഃ
മശകോദുംബരേ ത്വ് ഐക്യം പൃഥക്ത്വം അപി ദൃശ്യതേ
12 മത്സ്യോ യഥാന്യഃ സ്യാദ് അപ്സ സമ്പ്രയോഗസ് തഥാനയോഃ
സംബന്ധസ് തോയബിന്ദുനാം പർണേ കോക നദസ്യ ച
13 [ഗുരു]

ഇത്യ് ഉക്തവന്തം തേ വിപ്രാസ് തദാ ലോകപിതാമഹം
പുനഃ സംശയം ആപന്നാഃ പപ്രച്ഛുർ ദ്വിജസത്തമാഃ

14 [ർസയഹ]

കിംഗ് ചിദ് ഏവേഹ ധർമാണാം അനുഷ്ഠേയതമം സ്യതം

വ്യാഹതാം ഇവ പശ്യാമോ ധർമ്മസ്യ വിവിധാം ഗതിം
 15 ഊർധ്വം ദേഹാദ് വദന്ത്യ ഏകേ നൈതദ് അസ്തിതി ചാപരേ
 കേ ചിത് സംശയിതം സർവം നിഃസംശയം അഥാപരേ
 16 അനിത്യം നിത്യം ഇത്യ ഏകേ നാസ്ത് അസ്ത് ഇത്യ അപി ചാപരേ
 ഏകരൂപം ദ്വിധേത്യ ഏകേ വ്യാമിത്രം ഇതി ചാപരേ
 ഏകം ഏകേ പൃഥക് ചാന്യേ ബഹുത്വം ഇതി ചാപരേ
 17 മന്യന്തേ ബ്രാഹ്മണാ ഏവം പ്രാജ്ഞാസ് തത്ത്വാർഥ ദർശിനഃ
 ജടാജിനധരാശ് ചാന്യേ മുണ്ഡാഃ കേ ചിദ് അസംവൃതാഃ
 18 അസ്താനം കേ ചിദ് ഇച്ഛന്തി സ്താനം ഇത്യ അപി ചാപരേ
 ആഹാരം കേ ചിദ് ഇച്ഛന്തി കേ ചിച് ചാനഗനേ രതാഃ
 19 കർമ്മ കേ ചിത് പ്രശംസന്തി പ്രശാന്തം അപി ചാപരേ
 ദേശകാലാവ് ഉഭൗ കേ ചിൻ നൈതദ് അസ്തിതി ചാപരേ
 കേ ചിൻ മോക്ഷം പ്രശംസന്തി കേ ചിദ് ഭോഗാൻ പൃഥഗ്വിധാൻ
 20 ധനാനി കേ ചിദ് ഇച്ഛന്തി നിർധനത്വം തഥാപരേ
 ഉപാസ്യ സാധനം ത് ഏകേ നൈതദ് അസ്തിതി ചാപരേ
 21 അഹിംസാ നിരതാശ് ചാന്യേ കേചിദ് ധിംസാ പരായണാഃ
 പുണ്യേന യശസേത്യ ഏകേ നൈതദ് അസ്തിതി ചാപരേ
 22 സദ്ഭാവനിരതാശ് ചാന്യേ കേ ചിത് സംശയിതേ സ്ഥിതാഃ
 ദുഃഖാദ് അന്യേ സുഖാദ് അന്യേ ധ്യാനം ഇത്യ അപരേ സ്ഥിതാഃ
 23 യജ്ഞം ഇത്യ അപരേ ധീരാഃ പ്രദാനം ഇതി ചാപരേ
 സർവം ഏകേ പ്രശംസന്തി ന സർവം ഇതി ചാപരേ
 24 തപസ് ത് അന്യേ പ്രശംസന്തി സ്വാധ്യായം അപരേ ജനാഃ
 ജ്ഞാനം സംന്യാസം ഇത്യ ഏകേ സ്വഭാവം ഭൂതചിന്തകാഃ
 25 ഏവം വ്യുത്ഥാപിതേ ധർമ്മേ ബഹുധാ വിപ്രയാവതി
 നിശ്ചയം നാധിഗച്ഛാമഃ സംമൂഢാഃ സുരസത്തമ
 26 ഇദം ശ്രേയ ഇദം ശ്രേയ ഇത്യ ഏവം പ്രസ്ഥിതോ ജനഃ
 യോ ഹി യസ്തിൻ രതോ ധർമ്മേ സ തം പുജയതേ സദാ
 27 തത്ര നോ വിഹതാ പ്രജ്ഞാ മനശ് ച ബഹുലീകൃതം
 ഏതദ് ആഖ്യാതം ഇച്ഛാമഃ ശ്രേയഃ കിം ഇതി സത്തമ
 28 അതഃ പരം ച യദ് ഗൃഹ്യം തദ് ഭവാൻ വജ്രം അർഹതി
 സത്തക്ഷത്രജ്ഞയോശ് ചൈവ സംബന്ധഃ കേന ഹേതുനാ
 29 ഏവം ഉക്തഃ സ തൈർ വിപ്രൈർ ഭഗവാൻ ലോകഭാവനഃ

തേഭ്യഃ ശശംസ ധർമാത്മാ യാഥാ തഥേ്യന ബുദ്ധിമാൻ

അധ്യായം 49

1 [ബ്രീ]

ഹന്ത വഃ സന്ദ്രവക്ഷ്യാമി യൻ മാം പൃച്ഛഥ സത്തമാഃ
സമസ്തം ഇഹ തച് ശ്രുത്വാ സമ്യഗ് ഏവാവധാര്യതാം
2 അഹിംസാ സർവഭൂതാനാം ഏതത് കൃത്യതമം മതം
ഏതത് പദം അനുദിഗ്നം വരിഷ്ടം ധർമ്മലക്ഷണം
3 ജ്ഞാനം നിഃശ്രേയ ഇത്യ് ആഹൂർ വൃദ്ധാ നിശ്ചയദർശിനഃ
തസ്മാജ് ജ്ഞാനേന ശുഭേന മുച്യതേ സർവപാതകൈഃ
4 ഹിംസാ പരാശ് ച യേ ലോകേ യേ ച നാസ്തിക വൃത്തയഃ
ലോഭമോഹസമായുക്താസ് തേ വൈ നിരയഗാമിനഃ
5 ആശീർ യുക്താനി കർമാണി കർവതേ യ ത് അതദ്രിതാഃ
തേ ിസ്തിംഗ്ലേ ലോകേ പ്രമോദന്തേ ജായമാനാഃ പുനഃ പുനഃ
6 കർവതേ യേ തു കർമാണി ശ്രദധാനാ വിപശ്ചിതഃ
അനാശീർ യോഗസംയുക്താസ് തേ ധീരാഃ സാധു ദർശിനഃ
7 അതഃ പരം പ്രവക്ഷ്യാമി സത്തവക്ഷേത്രജ്ഞയോർ യഥാ
സംയോഗോ വിപ്രയോഗശ് ച തൻ നിബോധത സത്തമാഃ
8 വിഷയോ വിഷയിത്വം ച സംബന്ധോ ിയം ഇഹോച്യതേ
വിഷയി പുരുഷോ നിത്യം സത്ത്വം ച വിഷയഃ സ്മൃതഃ
9 വ്യാഖ്യാതം പൂർവകൽപേന മശകോദുംബരം യഥാ
ഭൂജ്യമാനം ന ജാനീതേ നിത്യം സത്ത്വം അചേതനം
യസ് ത് ഏവ തു വിജാനീതേ യോ ഭൂക്തേ യശ് ച ഭൂജ്യതേ
10 അനിത്യം ദ്വന്ദ്വ സംയുക്തം സത്ത്വം ആഹൂർ ഗുണാത്മകം
നിർദ്വന്ദ്വോ നിഷ്കലോ നിത്യഃ ക്ഷേത്രജ്ഞോ നിർഗുണാത്മകഃ
11 സമഃ സഞ്ജ്ഞാ ഗതസ് ത് ഏവം യദാ സർവത്ര ദൃശ്യതേ
ഉപഭൂക്തേ സദാ സത്ത്വം ആപഃ പുഷ്കരപർണവത്
12 സർവൈർ അപി ഗുണൈർ വിദ്വാൻ വ്യതിഷ്ഠേതോ ന ലിപ്യതേ
ജലബിന്ദുർ യഥാ ലോലഃ പദ്മിനീ പത്രസംസഥിതഃ
ഏവം ഏവാപ്യ് അസംസക്തഃ പുരുഷഃ സ്യാൻ ന സംശയഃ
13 ദ്രവ്യമാത്രം അഭൂത് സത്ത്വം പുരുഷസ്വേതി നിശ്ചയഃ
യഥാ ദ്രവ്യം ച കർതാ ച സംയോഗോ ിപ്യ് അനയോസ് തഥാ
14 യഥാ പ്രദീപം ആദായ കശ് ചിത് തമസി ഗച്ഛതി
തഥാ സത്ത്വപ്രദീപേന ഗച്ഛന്തി പരമൈഷിണഃ
15 യാവദ് ദ്രവ്യഗുണസ് താവത് പ്രദീപഃ സന്ദ്രകാശതേ

ക്ഷീണദ്രവ്യഗുണം ജ്യോതിർ അന്തർധാനായ ഗച്ഛതി
 16 വൃശഭഃ സത്ത്വഗുണസ് ത്വ ഏവം പുരുഷോ ഽവൃശഭ ഇഷ്യതേ
 ഏതദ് വിപ്രാ വിജാനീത ഹന്ത ഭൂയോ ബ്രവീമി വഃ
 17 സഹസ്രേണാപി ദുർമേധോ ന വൃദ്ധിം അധിഗച്ഛതി
 ചതുർഥേനാപ്യ് അഥാംശേന വൃദ്ധിമാൻ സുഖം ഏധതേ
 18 ഏവം ധർമസ്യ വിജേന്തയം സംസാധനം ഉപായതഃ
 ഉപായജ്ഞോ ഹി മേധാവീ സുഖം അത്യന്തം അശ്നതേ
 19 യഥാധ്യാനം അപാഥേയഃ പ്രപന്നോ മാനവഃ ക്വ ചിത്
 ക്ലേശേന യാതി മഹതാ വിനശ്യത്യ് അന്തരാപി വാ
 20 തഥാ കർമസ്യ വിജേന്തയം ഫലം ഭവതി വാ ന വാ
 പുരുഷസ്യാത്മ നിഃശ്രേയഃ ശുഭാശുഭനിദർശനം
 21 യഥാ ച ദീർഘം അധ്യാനം പദ്ഭ്യാം ഏവ പ്രപദ്യതേ
 അദൃഷ്ടപൂർവ്വം സഹസാ തത്ത്വദർശനവർജിതഃ
 22 തം ഏവ ച യഥാധ്യാനം രഥേനേഹാശു ഗാമിനാ
 യായാദ് അശ്വപ്രയുക്തേന തഥാ ബുദ്ധിമതാം ഗതിഃ
 23 ഉച്ഛം പർവതം ആരുഹ്യ നാന്യവേക്ഷേത ഭൂഗതം
 രഥേന രഥിനം പശ്യേത് ക്ലിശ്യമാനം അചേതനം
 24 യാവദ് രഥപഥസ് താവദ് രഥേന സ തു ഗച്ഛതി
 ക്ഷീണേ രഥപഥേ പ്രാജ്ഞോ രഥം ഉത്സൃജ്യ ഗച്ഛതി
 25 ഏവം ഗച്ഛതി മേധാവീ തത്ത്വയോഗവിധാനവിത്
 സമാജ്ഞായ മഹാബുദ്ധീർ ഉത്തരാദ് ഉത്തരോത്തരം
 26 യഥാ മഹാർണവം ഘോരം അപ്ലവഃ സമ്പ്രഗാഹതേ
 ബാഹുഭ്യാം ഏവ സംമോഹാദ് വധം ചർച്ഛത്യ് അസംശയം
 27 നാവാ ചാപി യഥാ പ്രാജ്ഞോ വിഭാഗജ്ഞസ് തരിത്രയാ
 അക്ലാന്തഃ സലിലം ഗാഹേത് ക്ഷിപ്രം സന്തരതി ധ്രുവം
 28 തീർണോ ഗച്ഛേത് പരം പാരം നാവം ഉത്സൃജ്യ നിർമ്മമഃ
 വ്യാഖ്യാതം പൂർവകൽപേന യഥാ രഥി പദാതിനൗ
 29 സ്നേഹാത് സംമോഹം ആപന്നോ നാവി ദാശോ യഥാത്ഥഥാ
 മമത്വേനാഭിഭൂതഃ സ തദൈത്രവ പരിവർത്തതേ
 30 നാവം ന ശക്യം ആരുഹ്യ സ്ഥലേ വിപരിവർതിതും
 തഥൈവ രഥം ആരുഹ്യ നാപ്ത ചര്യോ വിധീയതേ
 31 ഏവം കർമകൃതം ചിത്രം വിഷയസ്ഥം പൃഥക് പൃഥക്
 യഥാ കർമകൃതം ലോകേ തഥാ തദ് ഉപപദ്യതേ

32 യൻ നൈവ ഗന്ധിനോ രസ്യം ന രൂപസ്പർശ ശബ്ദവത്
 മന്യന്തേ മൂനയോ ബുദ്ധ്യ തത് പ്രധാനം പ്രചക്ഷതേ
 33 തത്ര പ്രധാനം അവ്യക്തം അവ്യക്തസ്യ ഗുണോ മഹാൻ
 മഹതഃ പ്രധാനഭൂതസ്യ ഗുണോ ഫഹങ്കാര ഏവ ച
 34 അഹങ്കാരപ്രധാനസ്യ മഹാഭൂതകൃതോ ഗുണഃ
 പൃഥക്ത്യേന ഹി ഭൂതാനാം വിഷയാ വൈ ഗുണാഃ സ്മൃതാഃ
 35 ബീജധർമ്മം യഥാവ്യക്തം തഥൈവ പ്രസവാത്മകം
 ബീജധർമ്മാ മഹാൻ ആത്മാ പ്രസവശ് ചേതി നഃ ശ്രൂതം
 36 ബീജധർമ്മാ ത് അഹങ്കാരഃ പ്രസവശ് ച പുനഃ പുനഃ
 ബീജപ്രസവ ധർമ്മാണി മഹാഭൂതാനി പഞ്ച വൈ
 37 ബീജധർമ്മിണ ഇത്യ് ആഹുഃ പ്രസവം ച ന കർവതേ
 വിശേഷാഃ പഞ്ച ഭൂതാനാം തേഷാം വിത്തം വിശേഷണം
 38 തത്രൈകഗുണം ആകാശം ദ്വിഗുണോ വായുർ ഉച്യതേ
 ത്രിഗുണം ജ്യോതിർ ഇത്യ് ആഹുർ ആപശ് ചാപി ചതുർഗുണഃ
 39 പൃഥ്വി പഞ്ച ഗുണാ ജേന്തയാ ത്രസ സ്ഥാവരസങ്കലാ
 സർവഭൂതകരീ ദേവീ ശുഭാശുഭനിദർശനാ
 40 ശബ്ദഃ സ്പർശസ് തഥാരൂപം രസോ ഗന്ധശ് ച പഞ്ചമഃ
 ഏതേ പഞ്ച ഗുണാ ഭൂമേർ വിജേന്തയാ ദ്വിജസത്തമാഃ
 41 പാർഥിവശ് ച സദാ ഗന്ധോ ഗന്ധശ് ച ബഹുധാ സ്മൃതഃ
 തസ്യ ഗന്ധസ്യ വക്ഷ്യാമി വിസ്തരേണ ബഹുൻ ഗുണാൻ
 42 ഇഷ്ടശ് ചാനിഷ്ട ഗന്ധശ് ച മധുരോ ഫ്ലുഃ കടുസ് തഥാ
 നിർഹാരി സംഹതഃ സ്തിഗ്ധോ രൂക്ഷോ വിശദ ഏവ ച
 ഏവം ദശവിയോ ജേന്തയഃ പാർഥിവോ ഗന്ധ ഇത്യ് ഉത
 43 ശബ്ദഃ സ്പർശസ് തഥാരൂപം രസശ് ചാപാം ഗുണാഃ സ്മൃതാഃ
 രസജ്ഞാനം തു വക്ഷ്യാമി രസസ് തു ബഹുധാ സ്മൃതഃ
 44 മധുരോ ഫ്ലുഃ കടുസ് തിക്തഃ കഷായോ ലവണസ് തഥാ
 ഏവം ഷഡ് വിധവിസ്താരോ രസോ വാരിമയഃ സ്മൃതഃ
 45 ശബ്ദഃ സ്പർശസ് തഥാരൂപം ത്രിഗുണം ജ്യോതിർ ഉച്യതേ
 ജ്യോതിഷശ് ച ഗുണോ രൂപം രൂപം ച ബഹുധാ സ്മൃതം
 46 ശുക്ലം കൃഷ്ണം തഥാ രക്തം നീലം പീതാഭണം തഥാ
 ഹ്രസ്വം ദീർഘം തഥാ സ്വലം ചതുരസ്രാണ വൃത്തകം
 47 ഏവം ദ്വാദശ വിസ്താരം തേജസോ രൂപം ഉച്യതേ
 വിജേന്തയം ബ്രാഹ്മണൈർ നിത്യം ധർമ്മജ്ഞൈഃ സത്യവാദിഭഃ

48 ശബ്ദസ്പർശൗ ച വിഭജേതയൗ ദ്വിഗുണോ വായുർ ഉച്യതേ
 വായോസ് ചാപി ഗുണഃ സ്പർശഃ സ്പർശശ് ച ബഹുധാ സ്മൃതഃ
 49 ഉഷ്ണഃ ശീതഃ സുഖോ ദുഃഖഃ സ്തിഗ്ധോ വിശദഃ ഏവ ച
 കഠിനശ് ചിക്ഷണഃ ശ്ലക്ഷ്ണഃ പിച്ഛിലോ ദാരുണോ മൃദുഃ
 50 ഏവം ദ്വാദശ വിസ്താരോ വായവ്യോ ഗുണ ഉച്യതേ
 വിധിവദ് ബ്രഹ്മണൈഃ സിദ്ധൈർ ധർമ്മജ്ഞൈസ് തത്ത്വദർശിഭിഃ
 51 തത്രൈകഗുണം ആകാശം ശബ്ദ ഇത്യ് ഏവ ച സ്മൃതഃ
 തസ്യ ശബ്ദസ്യ വക്ഷ്യാമി വിസ്തരേണ ബഹുൻ ഗുണാൻ
 52 ഷഡ്ജർഷഭൗ ച ഗാന്ധാരോ മധ്യമഃ പഞ്ചമസ് തഥാ
 അതഃ പരം തു വിഭജേതയോ നിഷാദോ ധൈവതസ് തഥാ
 53 ഇഷ്ടോ ിനിഷ്ടശ് ച ശബ്ദസ് തു സംഹതഃ പ്രവിഭാഗവാൻ
 ഏവം ബഹുവിയോ ജേതയഃ ശബ്ദ ആകാശസംഭവഃ
 54 ആകാശം ഉത്തമം ഭൂതം അഹങ്കാരസ് തതഃ പരം
 അഹങ്കാരാത് പരാ ബുദ്ധിർ ബുദ്ധേർ ആത്മാ തതഃ പരം
 55 തസ്മാത് തു പരം അവ്യക്തം അവ്യക്താത് പുരുഷഃ പരഃ
 പരാവരജ്ഞോ ഭൂതാനാം യം പ്രാപ്യാനന്ത്യം അശ്ലതേ

അധ്യായം 50

1 [ബ്ര]

ഭൂതാനാം അഥ പഞ്ചാനാം യഥൈഷാം ഈശ്വരം മനഃ
 നിയമേ ച വിസർഗേ ച ഭൂതാന്താ മന ഏവ ച
 2 അധിഷ്ഠാതാ മനോ നിത്യം ഭൂതാനാം മഹതാം തഥാ
 ബുദ്ധിർ ഐശ്വര്യം ആചഷ്ടേ ക്ഷേത്രജ്ഞഃ സർവ ഉച്യതേ
 3 ഇന്ദ്രിയാണി മനോ യുക്തേ സദശ്യാൻ ഇവ സാരഥിഃ
 ഇന്ദ്രിയാണി മനോ ബുദ്ധിം ക്ഷേത്രജ്ഞോ യുജ്ജതേ സദാ
 4 മഹാഭൂതസമായുക്തം ബുദ്ധിസംയമനം രഥം
 തം ആരൂപ്യ സ ഭൂതാന്താ സമന്താത് പരിധാവതി
 5 ഇന്ദ്രിയഗ്രാമസംയുക്തോ മനഃ സാരഥിർ ഏവ ച
 ബുദ്ധിസംയമനോ നിത്യം മഹാൻ ബ്രഹ്മമയോ രഥ
 6 ഏവം യോ വേത്തി വിദ്വാൻ വൈ സദാ ബ്രഹ്മമയം രഥം
 സ ധീരഃ സർവലോകേഷു ന മോഹം അധിഗച്ഛതി
 7 അവ്യക്താദി വിശേഷാന്തം ത്രസ സ്ഥാവരസങ്കലം
 ചന്ദ്രസൂര്യപ്രഭാലോകം ഗ്രഹനക്ഷത്രമണ്ഡിതം
 8 നദീ പർവത ജാലൈശ് ച സർവതഃ പരിഭ്രഷിതം
 വിവിധാബിഃസ് തഥാദിശ് ച സതതം സമലങ്കൃതം
 9 ആജീവഃ സർവഭൂതാനാം സർവപ്രാണഭൂതാം ഗതിഃ
 ഏതദ് ബ്രഹ്മ വനം നിത്യം യസ്മിംശ് ചരതി ക്ഷേത്രവിത്
 10 ലോകേ ിസ്മിൻ യാനി ഭൂതാനി സ്ഥാവരാണി ചരാണി ച
 താന്യ് ഏവാഗ്രേ പ്രലീയന്തേ പശ്യാദ് ഭൂതകൃതാ ഗുണാഃ
 ഗുണേഭ്യഃ പഞ്ച ഭൂതാനി ഏഷ ഭൂതസമുച്ഛയഃ
 11 ദേവാ മനുഷ്യാ ഗന്ധർവാഃ പിശാചാസുരരാക്ഷസാഃ
 സർവേ സ്വഭാവതഃ സൃഷ്ടാ ന ക്രിയാഭ്യോ ന കാരണാത്
 12 ഏതേ വിശ്വകൃതോ വിപ്രാ ജായന്തേ ഹ പുനഃ പുനഃ
 തേഭ്യഃ പ്രസൂതാസ് തേഷ് ഏവ മഹാഭൂതേഷു പഞ്ചസു
 പ്രലീയന്തേ യഥാകാലം ഊർമയഃ സാഗരേ യഥാ
 13 വിശ്വസൃഗ്ദ്ധ്യസ് തു ഭൂതേഭ്യോ മഹാഭൂതാനി ഗച്ഛതി
 ഭൂതേഭ്യശ് ചാപി പഞ്ചഭ്യോ മുക്തോ ഗച്ഛേത് പ്രജാപതിം
 14 പ്രജാപതിർ ഇദം സർവം തപസൈവാസൃജത് പ്രഭുഃ
 തഥൈവ വേദാൻ ജഷയസ് തപസാ പ്രതിപേദിരേ
 15 തപസശ് ചാനുപൂർവ്യേണ ഫലമൂലാശിനസ് തഥാ

16 ഞെത്രലോക്യം തപസാ സിദ്ധാഃ പശ്യന്തീഹ സമാഹിതാഃ
 16 ഓഷധാന്യം അഗദാദീനീ നാനാ വിദ്യാശ്ച സർവശഃ
 തപസൈവ പ്രസിദ്യന്തി തപോ മൂലം ഹി സാധനം
 17 യദ് ദൂരാപം ദൂരാസ്തായം ദൂരാധർഷം ദൂരന്വയം
 തത് സർവം തപസാ സാധ്യം തപോ ഹി ദൂരതിക്രമം
 18 സുരാപോ ബ്രഹ്മഹാ സ്തേയീ ഭൂണഹാ ഗുരുതൽപഃ
 തപസൈവ സുതപ്തേന മുച്യന്തേ കിൽബിഷാത് തതഃ
 19 മനുഷ്യാഃ പിതരോ ദേവാഃ പശവോ മൃഗപക്ഷിണഃ
 യാനി ചാന്യാനി ഭൂതാനി ത്രസാനി സ്ഥാവരാണി ച
 20 തപഃ പരായണാ നിത്യം സിദ്യന്തേ തപസാ സദാ
 തഥൈവ തപസാ ദേവാ മഹാഭാഗാ ദിവം ഗതാഃ
 21 ആശീർ യുക്താനി കർമാണി കർവതേ യേ ത്വ അതന്ദ്രിതാഃ
 അഹങ്കാരസമായുക്താസ് തേ സകാശേ പ്രജാപതേഃ
 22 ധ്യാനയോഗേന ശുഭേന നിർമ്മമാ നിരഹങ്കൃതാഃ
 പ്രാപ്തവന്തി മഹാത്മാനോ മഹാന്തം ലോകം ഉത്തമം
 23 ധ്യാനയോഗാദ് ഉപാഗമ്യ പ്രസന്നമതയഃ സദാ
 സുഖോപചയം അവ്യക്തം പ്രവിശന്ത്യ ആത്മവത്തയാ
 24 ധ്യാനയോഗാദ് ഉപാഗമ്യ നിർമ്മമാ നിരഹങ്കൃതാഃ
 അവ്യക്തം പ്രവിശന്തീഹ മഹാന്തം ലോകം ഉത്തമം
 25 അവ്യക്താദ് ഏവ സംഭൂതഃ സമയജ്ഞോ ഗതഃ പുനഃ
 തഥോ രജോഭ്യാം നിർമുക്തഃ സത്ത്വാ ആസ്ഥായ കേവലം
 26 വിമുക്തഃ സർവപാപേഭ്യഃ സർവം ത്യജതി നിഷ്കലഃ
 ക്ഷേത്രജ്ഞ ഇതി തം വിദ്യാദ് യസ് തം വേദ സ വേദവിത്
 27 ചിത്തം ചിത്താദ് ഉപാഗമ്യ മുനിർ ആസീത സംയതഃ
 യച് ചിത്തസ് തൻ മനാ ഭൂത്വാ ഗുഹ്യം ഏതത് സനാതനം
 28 അവ്യക്താദി വിശേഷാന്തം അവിദ്യാ ലക്ഷണം സ്മൃതം
 നിബോധത യഥാ ഹീദം ഗുണൈർ ലക്ഷണം ഇത്യ ഉത
 29 ദ്യക്ഷരസ് തു ഭവേൻ മൃത്യുസ് ത്ര്യക്ഷരം ബ്രഹ്മ ശാശ്വതം
 മമേതി ച ഭവേൻ മൃത്യുർ ന മമേതി ച ശാശ്വതം
 30 കർമ്മ കേ ചിത് പ്രശംസന്തി മന്ദബുദ്ധിതരാ നരാഃ
 യേ തു ബുദ്ധാ മഹാത്മാനോ ന പ്രശംസന്തി കർമ്മ തേ
 31 കർമ്മണാ ജായതേ ജന്തുർ മുർതിമാൻ ഷോഡശാത്മകഃ
 പുരുഷം സൃജതേ ിവിദ്യാ അഗ്രാഹ്യം അമൃതാശിനം

32 തസ്സാത് കർമ്മസു നിഃസ്നേഹാ യേ കേ ചിത് പാരദർശിനഃ
 വിദ്യാമയോ fയം പുരുഷോ ന തു കർമ്മയഃ സ്യുതഃ
 33 അപൂർവം അമൃതം നിത്യം യ ഏനം അവിചാരിണം
 യ ഏനം വിന്ദതേ ffത്മാനം അഗ്രാഹ്യം അമൃതാശിനം
 അഗ്രാഹ്യോ fമൃതോ ഭവതി യ ഏഭിഃ കാരണൈർ ധ്രുവഃ
 34 അപോഹ്യ സർവസങ്കൽപാൻ സംയമ്യാത്മാനം ആത്മനി
 സ തദ് ബ്രഹ്മ ശുഭം വേത്തി യസ്യാദ് ഭൂയോ ന വിദ്യതേ
 35 പ്രസാദേനൈവ സത്ത്വസ്യ പ്രസാദം സമവാക്ലയാത്
 ലക്ഷണം ഹി പ്രസാദസ്യ യഥാ സ്യാത് സ്വപ്നദർശനം
 36 ഗതിർ ഏഷാ തു മുക്താനാം യേ ജ്ഞാനപരിനിഷ്ഠിതാഃ
 പ്രവൃത്തയശ് ച യാഃ സർവാഃ പശ്യന്തി പരണാമജാഃ
 37 ഏഷാ ഗതിർ അസക്താനാം ഏഷ ധർമഃ സനാതനഃ
 ഏഷാ ജ്ഞാനവതാം പ്രാപ്തീർ ഏതദ് വൃത്തം അനിന്ദിതം
 38 സമേന സർവഭൂതേഷു നിഃസ്നേഹേണ നിരാശിഷാ
 ശക്യാ ഗതിർ ഇയം ഗതും സർവത്ര സമദർശിനാ
 39 ഏതദ് വഃ സർവം ആഖ്യാതം മയാ വിപ്രർഷിസത്തമാഃ
 ഏവം ആചാരത ക്ഷിപ്രം തതഃ സിദ്ധിം അവാപ്സ്യഥ
 40 [ശ്രു]

ഇത്യ് ഉക്താസ് തേ തു മൂനയോ ബ്രഹ്മണാ ഗുരുണാ തഥാ
 കൃതവന്തോ മഹാത്മാനസ് തതോ ലോകാൻ അവാപ്സുവൻ
 41 ത്വം അപ്യ് ഏതൻ മഹാഭാഗ യഥോക്തം ബ്രഹ്മണോ വചഃ
 സമ്യഗ് ആചാര ശുദ്ധാത്മംസ് തതഃ സിദ്ധിം അവാപ്സ്യസി
 42 [വാ]

ഇത്യ് ഉക്തഃ സ തദാ ശിഷ്യോ ഗുരുണാ ധർമം ഉത്തമം
 ചകാര സർവം കൗന്തേയ തതോ മോക്ഷം അവാപ്സുവാൻ
 43 കൃതകൃത്യശ് ച സ തദാ ശിഷ്യഃ കുരുകുലോദ്യഹ
 തത് പദം സമന്പ്രാപ്തോ യത്ര ഗത്വാ ന ശോചതി
 44 [അർജുന]

കോ ന്ദ് അസൗ ബ്രാഹ്മണഃ കൃഷ്ണ കശ് ച ശിഷ്യോ ജനാർദന
 ശ്രോതവ്യം ചേൻ മയൈതദ് വൈ തത് ത്വം ആചക്ഷ്യ മേ വിഭോ
 45 [വാ]

അഹം ഗുരുർ മഹാബാഹോ മനഃ ശിഷ്യം ച വിദ്ധി മേ
 ത്വത് പ്രീത്യാ ഗുഹ്യം ഏതച് ച കഥിതം മേ ധനഞ്ജയ

46 മയി ചേദ് അസ്തി തേ പ്രീതിർ നിത്യം കരുകലോദ്യഹ
 അധ്യാത്മം ഏതച്ഛൂത്രാ ത്വം സമ്യഗ് ആചര സുവ്രത
 47 തതസ് ത്വം സമ്യഗ് ആചിർണേ ധർമ്മേ ിസ്തീൻ കരുനന്ദന
 സർവപാപവിശുദ്ധാത്മാ മോക്ഷം പ്രാപ്സ്യസി കേവലം
 48 പൂർവം അപ്യ ഏതദ് ഏവോക്തം യുദ്ധകാല ഉപസമിതേ
 മയാ തവ മഹാബാഹോ തസ്മാദ് അത്ര മനഃ കരു
 49 മയാ തു ഭരതശ്രേഷ്ഠ ചിരദൃഷ്ടഃ പിതാ വിഭോ
 തം അഹം ദൃഷ്ടും ഇച്ഛാമി സംമതേ തവ ഫൽഗുന
 50 [വ]
 ഇത്യ ഉക്തവചനം കൃഷ്ണം പ്രത്യുവാച ധനഞ്ജയഃ
 ഗച്ഛാവോ നഗരം കൃഷ്ണ ഗജസാഹവയം അദ്യ വൈ
 51 സമേത്യ തത്ര രാജാനം ധർമാത്മാനം യുധിഷ്ഠിരം
 സമനുജ്ഞാപ്യ ദുർധർഷം സ്വാം പുരീം യാതും അർഹസി

പ്രസാധകർ

അല്ലിളക്തം

